

KÖZÉPISKOLÁINK KÖNYVTÁRAI.

MORVAY Győzőtől.

(Első Közlemény.)

A millennium emlékére írt iskolai monografiák számos nagybecsű kultúrtörténeti adattal gazdagították történeti irodalmunkat. Az 1893. évi 31805. sz. a. kelt miniszteri rendelet az iskolai történeteknek szakszerű feldolgozását tűzvé ki a hazai középiskolák céljául, ennek keretén belül különös súlyt helyezett arra is, hogy a használt tankönyvek és taneszközök jegyzékei stb. lehetőleg egész terjedelmükben és eredeti szövegükben közöltessenek.

Ezen rendelet nemcsak az egyes intézeteknek külső viszonyosságait, hanem azoknak belső életét, úgyszólván szellemük történetét is meg akarta örökíteni. A mily dicséretes buzgalmat fejtettek ki az egyes írók, hogy az eléjük kitűzött célnak megfeleljenek, mégis sokszor tapasztaljuk azt, hogy a legtöbb monografiában hiába keressük a rendelet hangsúlyozta belső történetet. A magyar középiskolák jövendő historikusa bő anyagot fog találni az intézetek külső viszonyaira és viszonyosságaira nézve, azonban sokszor, még pedig igen sokszor hiába fogja keresni az iskolai életnek azon legbensőbb nyilvánulatait, melyek azoknak, elszigetelten minden más intézettől, megadják belső, sajátos karakterüket. Sok író az országos tanrendszereknek, utasításoknak, tanterveknek szószerint való közlésével oly fölösleges munkát végzett, melyet mindenki bárhol, bármely könyvtárban és a legnagyobb könnyűséggel megszerezhetett volna. Hasztalan keressük ellenben ezen tanterveknek, utasításoknak és tanrendszereknek az iskolai életben való nyilvánulását, mi sokkal nagyobb tanulságot nyújtott volna egy-egy iskolai épületnek, némely tanítónak vagy pártfogónak hosszasabb történeténél. Sok helyütt sajnálattal látjuk, hogy a Ratio Studiorum, a két Ratio Educationis, az Organisations-Entwurf és a nemzeti tanterveknek újból, szószerint való lenyomása mily hiábavaló laptöltelék. A monografus ritkán kutatta azt, mint fogták és dolgozták föl az egyes tanügyi korszakoknak megfelelő tanterveket, minélfogva ritkán találunk oly eléggé meg

nem becsülhető adatokra, melyek az intézeteknek belső, szellemi mivoltát föltárnák.

Hasonló gáncsolással illetjük a monografiáknak az iskolai fölszerelésekről, de különösen a könyvtárakról szóló fejezeteit. Nagyszámú könyvtárakról olvasunk, de a sokszámú katalógusok, számbeli adatok mellett, semmiféle históriai adat nem nyújt fölvilágosítást a könyvtár keletkezésének és fejlődésének történetéről. Nagyobb örömmel olvasnók az ezirányú kutatásokat a tantervek fölszemes kivonatainál és szöhu közlésénél. Sőt még ott is, a hol a fölszerelésre nézve találunk egyéb adatokat, ott is csak szét-szórva, minden rendszer nélkül vannak azok az általános történetbe beleolvasztva, úgy hogy az író nemcsak azt árulja el, hogy a rendelet kívánságát föl nem fogta, hanem az olvasó maga a reájuk vonatkozó adatok kiszemelgetése által sem nyer nevezetes szakaszt szolgáló egészet, nem is szólva arról, hogy ezzel hü képet kapjon. Semhogy az író külön fejezetet szánt volna a könyvtáraknak, mint azt a jelesebb monografusok — kevesen — meg is cselekszik, inkább beleékeli fogyatékos adatait az egészbe, vagy teljesen mellózi a könyvtárakat.

A fönt érintett miniszteri rendelet mindenekelőtt a szakszerű fölosztást is hangsulyozta, mindenesetre azon tekintetből, hogy az olvasó könnyebb áttekintést nyerjen az iskola múltjának mindenirányú belső fejlődéséről, azonkívül talán azért is, hogy a magyar középiskola jövendő történetírójának munkáját megkönnyítse és kidolgozásához vagy éppen fölfogásához jelesebb irányelveket és készen földolgozott anyagot nyújtson. Ámde ezen szempontot édes kevés monografus vette figyelembe.

Alábbi részletes tárgyalásunkban tehát, mivel összes középiskoláinknak könyvtárait terjeszkedünk ki, ott, a hol az iskolai történetek nem adnak fölvilágosítást az intézetek könyvtáiról, ott a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a közoktatás állapotról szóló XXV. (1896. évi) jelentésének ez irányú szükszavú adataira támaszkodunk, melyeknél azonban a könyvtárak múltjáról egy szóval sem emlékezhetünk meg.

Ezen részletes tárgyalás előtt azonban legyen szabad néhány általános vonással megállapítanom iskolai könyvtárainknak országos történetét.

Az iskolai könyvtárak kezdete visszavezet a reformációig.

A mi előtte volt, arról bővebb fölvilágosítást hasztalan kérésünk, csak itt-ott mutathatunk reá erősebben, hogy a katolikus trivialis és quadrivialis iskoláknak volt néhány könyve és azok is a parochiákon elhelyezték. A könyvnyomtatás szárnyain emelkedő reformáció alapította meg a nagyobb és régibb könyvtárakat. Első megalapítói a protestáns iskolák voltak. Mindegyiknek alapja egy-egy biblia és a köréje tömörülő vallásos irodalom. Több helyütt a protestáns hitre áttért katolikus papok plébániájuk könyveivel az iskolai könyvtárnak vetik meg alapját, másutt a külföldön járt protestáns papok hoznak magukkal könyveket és hagyományozzák azokat az iskoláknak, néhol hazai nyomdák szaporítják a munkákat és nyújtanak iskolai könyvtárt szolgáló munkákat. Hol egyenkint, hol összesen látjuk ezen tüneteket. A protestáns iskolák szervezetében mindenkor előkelő helyet foglalt el a bibliothekárius, rendszeren az iskola szeniora vagy pedig a rektor, ki buzgón kezeli a könyvtárt és készít katalogusokat. Olvasunk évenkinti ellenőrzésekről, könyvtárvizsgálatról, melyeket az iskolai coetus gyakorol, olvasunk könyvek kikölcsönzéséről, egyes példányok elkallódásáról, a mi a mellett bizonyít, hogy a könyveket nemcsak a tanárok és a tanulók forgatták, hanem az egyes városoknak műveltebb polgárai is. Az iskolai coetusoknak, a városi iskolafőntartó hatóságoknak, magánosoknak kitünő becsvágya volt, hogy a nagy áldozatkészséggel fölállított és főntartott iskoláknak korszerű könyvtáraik legyenek. Adományokkal, hagyományokkal és külön összegekkel gondoskodtak a könyvtárak gyarapodásáról, úgy hogy idők folytán egynémely protestáns intézet a kor színvonalán álló nagybecsű könyvtárral dicsekedhetett.

Az 1550. XIX. t. cz., mely a Jézus-társaság terjeszkedésének tág kaput nyitott Magyarországon, iskolázásunkat is gyökerestül átváltoztatta. Az Oláh Miklós által 1560-ban behívott rendnek szervezete a katolikus szellemű iskolázást magával hozta. A jezsuita, a hol megtelepedett, ott térített, tanított, iskolát és vele könyvtárt is alapított. A rendnek évről-évre szóló számadásaiban állandó rovatot alkot a könyvekre fordított kiadás, a mivel nemcsak könyvszeretetüket, tudományos képzettségüket, hanem a kornak megfelelő szellemi műveltségüket is bizonyítjuk. Még a leghagyatottabb vidékeken is velük jó hű kíséreljük: a könyv. A budapesti egyetemi könyvtárban elhelyezett katalogusok tanui tekintélyes és

nagybecsű könyvtáraiknak. Az 1773-ban bekövetkezett eltörlésük után könyvtáraik egy ideig illetetlenül állottak, míg helytartótanácsi rendeletek gondoskodtak végleges rendeltetésükről.

1777 május 22-ikén a helytartótanács a magyarországi jezsuita középiskolák könyvtárainak fölszereléséről úgy intézkedett, hogy, míg a budai tudományos egyetem az eltörölt Jézus-társaság könyvtárainak könyvjegyzékét publikálja, a melyben majd kimutatja azt is, hogy mely könyvek használhatók a fennmaradó középiskolákban és melyek szereshetők be az egyes könyvtárak részére, addig a középiskolák tartózkodjanak könyvtáraik fölszerelésétől.

1777 október 16-ikán a helytartótanács elrendeli a társaság könyvtárainak megvizsgálását. A jezsuiták könyvkészletét a kormány első sorban a budai egyetemnek szánta, a maradékokból pedig más tanintézetek könyvtárait akarta kiegészíteni. Országszerte hozzáfognak a könyv-lajstromok fölterjesztéséhez, a könyvek elszállításához, a selejtéshez és az új berendezéshez. 1782-ben a kormány több helyre elküldi Kovachich Mártont, a budai egyetem könyvtárának segédörét, hogy a jezsuita könyvtárakat vizsgálja át, az eretnek könyveket foglalja le és az egyetem céljaihoz szükségeseket az egyetemnek küldje el. Így kerültek azután a tekintélyesebb és a becsesebb művek Budára, a kevésbbé értékesek egyes intézetek tulajdonába.

Az ezen időből származó könyvszerzésekről igen kevés adat beszél. A Ratio Educationis-okban a középiskolai könyvtárakról említés nem történik, alapításukra ezen időben nem is gondolnak. Szervezésük egyes időközökben rendeleti úton történik. Megelégedtek azzal, ha egy-egy intézetnek úgynevezett »holt könyvtára« volt, mely régi, hasznavehetetlen művekből állott.

1778-ig a budai egyetemi könyvnyomda kötelessége volt, hogy az intézeteknek a megjelent tankönyvek egy-egy példányát elküldje, de az egyetemi tanács kérelmére a helytartótanács ugyanezen év július 13-ikán megszüntette ezen szokást. Igaz ugyan, hogy az 1784. évi június 14-ikén 14127. sz. a. kelt rendelete a tudományos önképzést, más nyelvek, de főleg a németnek tudását kívánja, ámde sem a főgazgatókhoz évenként fölterjesztett szer-tári leletfölvételek a könyvek gyarapodását ki nem mutatják, sem a kormány nem gondoskodott évi átalányokról.

A helytartótanács az 1819. évi augusztus 10-ikén 22159. sz. a. kelt rendeletével leltárt és évenként fölterjesztendő pótleltárakat követelt a tanári könyvtárakról, de ezek átalányok hiányában vajmi kevés gyarapodásról szólhattak, hacsak némely kivált-ságos intézet könyvtára adomány és hagyományozás által nem nagyobbodott. Maguk a tanárok, hacsak saját zsebükből nem áldoztak könyvekre, a gombamódra szaporodó indexekből vehettek tudomást az eltiltott könyvekről, ámde azokat sem olvashatták. Így pangott a könyvtárügy 1849-ig.

Nagyobb lendületet adott neki az abszolutizmus kormánya. Az Entwurf legelőször kötelezi az intézeteket tanszergyűjtemények alapítására. Megkezdődött kisebb intézeteink könyvtárainak jelentékenyebb gyarapítása.¹ De nemcsak a gyarapítás módjáról gondoskodott, hanem a kormány maga el is látta a könyvtárakat tudományos művekkel. Főleg pedagógiai és didaktikai szakfolyóiratokat küldött. Példáját ugyancsak követték (1855-ben) az egyes könyvnyomdák, melyek saját iskolai kiadásaikat, de más termékeiket is elküldötték, továbbá a föntartó hatóságok, melyek évi kisebb átalányok utalványozásával emelték az ügyet, végül a hazafias tanárok áldozatkészsége, kik saját pénzükön magyar könyveket rendeltek intézetük számára.

Ezen időbe esik a legtöbb ifjúsági könyvtárnak alapítása. 1857 márczius 30-ikán az osztrák közoktatási kormány minden iskola számára elrendeli, hogy ifjúsági könyvgyűjteményekről gondoskodjék.

Midőn 1867-ben a m. kir. vallás- és közoktatásügyi kormány kezébe vette az ügyet és évi átalányokról gondoskodott, örvendetes módon haladt az előre,² úgy hogy jelenleg a könyvtárak számbeli színvonala majdnem minden intézetnél meghaladja az ezret. Az intézeteknek folytonos államosítása pedig azon kedvező helyzetbe hozza azokat, hogy államilag megszabott évi átalányokkal korszerű könyvtárakat alapíthatnak. Az államosítás azonban egy nem eléggé kerülendő szokást honosított meg: a kiselejtezést. Midőn Magyarországon oly kevés könyvtárral dicsekedhetünk, valóban káros dolog a kiselejtezés. Ilyen selejtezéskor néhol ezer számra vetik ki a régibb, vagy a használatból kiment teljesen

¹ Dr. Fináczy Ernő, A magyarországi középiskolák múltja és jelene.

² 1891. évi XX. min. jelentés, 81. l.

ép könyveket és sokszor oly művek kárhozhatnak autodaféra, melyek megérdemelték volna a megtartást. Nemcsak a régibb, hanem főleg a tankönyvekkel szemben káros eljárás, mivel ha már nem is hiszünk bennük, vagy nem is tanítunk belőlük, megőrzésük mégis becses és kiváló adalékot nyújtanak kultúrforténeti fejlődésünkhöz.

Ezen általános, vázlatos keretben tüztük ki további szempontjainkat. Tekintetbe vettük elsősorban a millennaris iskolai történeteket. A hol ezek cserben hagytak, ott a régibb megjelent iskolai történetekhez fordultunk, hol ezek is hiányosak, ott a válás- és közoktatásügyi miniszternek XXV. jelentésével értük be, hol ezek sem adnak felvilágosítást, ott nem közöltünk semmit. Tekintettel voltunk az iskolai életben használt mindennemű könyvtárakra: úgy a szerzetesrendek házi könyvtárait, mint a tanári és ifjúsági könyvtárakra és azoknak nevezetesebb körülményeire. Fölösztásunkban az alfabetikus sorrendet követtük, míg végül a főntartó hatóságok könyvtárállományait összegeztük.

*

1. Aradi királyi főgimnázium. (Alapították 1745-ben. Főntartja a Bibics-alap.) *a) Az Orczy-, Vásárhelyi és törzskönyvtár.* A báró Orczy család 8196 kötetből álló könyvtárát a középiskolának adományozta. Gyűjtötték Orczy László és a két Lőrincz. Ehhez járult a Vásárhelyi család gyűjtése, mely 1873-ban került az intézethez. Vannak ősnymtatványai. A két könyvtár 1870-től 1895-ik 8196 kötetből 14246 kötetre gyarapodott. Az adományt Bohus Zsigmond is növelte. — *b) Tanári könyvtár.* Alapították 1873-4-ben Szakfőosztása áll 12 szakból: *α)* Theol. 8 m., 11 db. — *β)* Bölcs. Paed. Didaxis 120 m., 261 db. — *γ)* Nyelv és irod. 338 m., 777 db. — *δ)* Tört. 224 m., 558 db. — *ε)* Földr. Etnogr. 38 m., 69 db. — *η)* Term. tud. 139 m., 367 db. — *θ)* Menny. 56 m., 75 db. — *ζ)* Jog- és államtud. 43 m., 111 db. — *ι)* Orvostud. Testgyak. 16 m., 30 db. — *κ)* Bibliografia 11 m., 17 db. — *λ)* Encyclop. 8 m., 50 db. — *μ)* Vegyes 9 m., 11 db. — Összesen 1010 m., 2337 db. — (A min. jelentés adatai szerint a könyvtár állománya: Ön. szakm. 10176 m., 18975 db. — Tud. folyóirat 630 m., 1521 db. — Vegyes 4029 m., 4186 db. — Összesen 14597 m., 24579 db.) Értéke 7882 frt 38 kr. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1873-ban. — Állománya: 877 db. tankönyvből. — Olv. 3825. — Összesen 4702. — (Az értesítő szerint 2233 m., 3818 db.) — Értéke 6467 frt 69 kr. — (Himpfner Béla, Az aradi királyi főgimnázium története. — Min. jel.)

2. Aradi állami főreáliskola. (Alapították 1871-ben.) Épületében van elhelyezve az Orczy-Vásárhelyi könyvtár. *a) Tanári könyvtár.* 1883-ban vették

meg Kuncz igazgató gazdag könyvtárát. 1891-ig közös volt a gimnáziuméval. Ekkor ketté választották. Állománya: Ön. szakm. 669 m., 1251 db. — Tudosmányos folyóirat 31 m., 274 db. — Összesen 700 m., 1525 db. — (Az értesítő szerint: 789 m., 1610 db.) Értéke 5691 frt 29 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 865 m., 1486 db. Értéke 2864 frt 57 kr. — (Az aradi áll. főreáliskola értesítője az ezredéves ünnep alkalmából. Közli Boros Vida igazgató. Ebben: Az aradi főreáliskola múltja és jelene. 1871—1895. — Min. jel.)

3. Aszódi ág. ev. algimnázium. (Alapították 1787-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 907 m., 1673 db. — Folyóirat 11 m. — Vegyes 1121 db. — Összesen 978 m., 2794 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 545 db. (Min. jel.)

4. Bajai ciszterci rendi főgimnázium. (Alapították 1815-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 1843 m., 3247 db. — Tud. foly. 53 m., 493 db. — Vegyes 23 m., 986 db. — Összesen 1919 m., 4726 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 821 db. — (Min. jel.)

5. Balázsfalvi görög-katholikus főgimnázium. (Alapították 1754-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Az adományozók közt találjuk: a bukaresti román Akadémiát is. Jobbára román művekből áll. Állománya: Szakm. 3427 m., 4336 db. — Foly. 66 m., 120 db. Vegyes: 671 m., 716 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* A könyvek választásában csakis a román nyelv az irányadó. Áll: tankönyvek 605 db. — Olv. 2247 db. — Összesen 2852 db. — (Programa gimnasiunui superior, praeparandiei 1895—6. Josif Hossu dir. Ebben: Biblioteca gimnasiunui és B. tinerimei gimnasiale. — Min. jel.)

6. Békési ev. ref. VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1861-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 2323 m., 3286 db. — Foly. 164 m., 851 db. — Vegyes 2454 db. — (Min. jel. szerint: szakm. 2284 m., 3228 db. — Foly. 164 m., 331 db. — Vegyes 2290 m., és db. — Összesen 4738 m., 6349 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 28 db. — (A békési ev. ref. VI. osztályú gimnázium 1895—6. évi értesítője. Szerk. Osváth Ferencz igazg. Ebben: Sellei Péter, A békési ev. ref. gimnázium története 1838-ig. — Min. jel.)

7. Békés-csabai ág. ev. algimnázium. (Alapították 1856-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Alapját képezte Csorba Mihály tanító könyvtára. 1871—2. óta a tanulók tandíjából 40—60 kr. járul a könyvtár gyarapítására. Állománya: Szakm. 1394 m., 2337 db. — Foly. 115 m., 265 db. — Vegyes 336 m., 402 db. — Összesen 1845 m., 3004 db. — (Értesítő szerint 1871 m., 3034 k.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 540 db — Olv. 839 db. — Összesen 1379 db. — (Értesítő szerint 1369 db.) — (A békés-csabai ág. hitv. ev. algimnázium XXXI értesítője 1895—6. Szerk. Bukovszky János igazg. Ebben: A békés-csabai á. h. e. algimnázium története. — Min. jel.)

8. Belényesi görög-katholikus főgimnázium. (Alapították 1828-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1853-ban Vulcan Sámuel püspök végrendeletileg hagyományoz könyveket. 1868-ban Horváth Mihály belényesi róm. kath. plébános 252 kötetet hagyományozott. Állománya: Szakm. 3562 m., 5209 db. — Foly. 50 m., 2215 db. — Vegyes 980 m., 970 db. — Összesen 4592 m., 8394 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 590 db. — Olv. 860 db.

— Összesen 1440 db. — (Istoria gymnasiului gr. cath. de Belus. Ebben: Farkas Traján, A belényesi gör. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

9. Beregszászi állami alreáliskola. (Alapították 1852-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Szakfőosztása 12 szakból áll: *α)* Philos. Paed. Theol. 112 m., 170 db. — *β)* Tört. Archeol. Műtört. 154 m., 304 db. — *γ)* Földr. Stat. Etnogr. 77 m., 107 db. — *δ)* Math. Geom. 139 m., 194 db. — *ε)* Term. rajz, orvostud. 94 m., 135 db. — *ι)* Philol. szótár 185 m., 273 db. — *θ)* Physika, Meteor., Astron. 56 m., 70 db. — *ζ)* Chem. Technol. 21 m., 21 db. — *κ)* Folyóirat 53 m., 335 db. — *λ)* Költészet, szépirod. 93 m., 173 db. — *μ)* Vegyes 119 m., 190 db. — *ν)* Értesítő 1496 db. — Összesen 1103 m., 3468 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm. 898 m., 1393 db. — Tud. foly. 51 m., 308 db. — Vegyes 112 m., 1522 db. — Összesen 1066 m., 3223 db.) Értéke 4956 frt 53 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 176 db, — Olv. 449 db. — Összesen 625 db. Értéke 438 frt 40 kr. — (A beregszászi m. kir. áll. középiskola (gimnáziummá átalakuló reáliskola) VI. évi értesítője. 1895—6. Közzé teszi Orlovsky István id. igazg. Ebben: Orlovsky, A beregszászi m. k. áll. középiskola története. — Min. jel.)

10. Besztercei ág. ev. főgimnázium. (Alapították: 1550-ben.) *a) Tanári könyvtár* (Wissenschaftliche und Lesebibliothek). Évenként 150 frtot kap a gimnáziumi alapból. Nyilvános. Állománya: Szakm. 3634 m., 7771 db. — Folyóirat.: 80 m., 653 db. — Vegyes 8592 m., és db. — Összesen 12306 m., 17016 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 350 db. — Olv.: 1156 db. — Összesen 1506 db. — (Programm des evangelischen Obergymnasiums A. B. und der damit verbundenen Knabenelementarschule, dann der Mädchenschule A. B. zu Bistritz. 1895/6 Georg Fischer. Dir. — Ebben: G. Fischer: Geschichte des Bistritzer ev. Gymnasiums A. B. bisz um Jahre 1762. — Min. jel.)

11. Besztercebányai kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1635-ben) *a) Tanári könyvtár.* A jezsuiták kezdetben a várostól kölcsönöztek könyveket. (1676.) Az 1678-iki katalógusban foglaltatnak már a Csákyak és Illésházyaktól adományozott könyvek. 1713-ban Hevenessy Gábor provinciális 1000 frtot ad a könyvtárnak. Az ez évi katalógust P. Mitzke Frigyes irta; 1319 múrói nyújt pontos fölvilágosítást. A könyveket kölcsönbe is adták, úgy, hogy az 1773-iki fölosztáskor 256 kötetet kellett visszakövetelni. Volt díszes könyvtári helyisége. Az 1773-ban elrendelt leltározást már 1774. márciusban befejezték; ez 4088 kötetből ad fölvilágosítást. 1783-ban Kovachich fölülvizsgálta. Ekkor Budára 344 m., 439 db., a kassai akadémiához 41 m., 50 db. jutott. (Régi művei közül nevezetesebbek: 1. Aen. Sylv. Ep. Fam. Norimb. 1451. — 2. Rob. Holkot: Lectiones. 1473. — 3. Biblia Lat. Ven. 1484. — 4. Missale Ultr. Veronae, 1450. — 5. Aqu. Thom. Summa. Basil. 1485. — 6. Boethius De cons. Norimb. 1495. — 7. Lippay János: Pozsonyi kert. — 8. Monoszlói András: Apologia. — 9. Posaházi: Egybensült veres kolop titulusa feleleti. Spangár András: Magyar Krónika.) A többi könyvet elárusították, míg 1790. május 7-iké a heiytartó-tanács ezt beszüntette és a könyveket a gimnáziumnak adta. 1799-ben Gyurcsák exjezsuita halálakor újabb küldemény ment Budára. A nem sokat érő maradékot szét-

osztották. 1794-ben tűzvéstől szenved a könyvtár. 1841 óta semmiféle dotációt nem említenek. Az 1855-iki rendezéskor volt 659 m., 958 db; ebből 110 ifjúsági irat. Ekkor a könyvtár állománya rohamosan emelkedik, a szláv érzelmű tanárok cseh, tót és német könyveket vásároltak. 1859-ben Hamolyák Márton 2000 kötet idegen nyelvű munkát adományozott bizonyos nemzetiségi feltételek mellett. 1868-ban Nyomatott könyvtárjegyzék készült. Évenként 350 frtot fordít a gyarapításra. — Állománya: Ön. szakm. 3200 m., 5212 db. — Tudományos folyóirat 20 m., 771 db. — Vegyes 602 m., 1637 db. — Összesen 3822 m., 7620 db. — (Ért.: 3763 m., 6910 db. Értéke: 13602 frt 69 kr.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 415 db. — Olv.: 2055 db. Összesen 2460 db. (Ért. szerint 2435 db.) Értéke: 3346 frt 30 kr. — (A besztarcezbányai kir. kath. főgimnázium értesítője az 1894/5 tanévről. Lévaý István igazgatótól. Ebben: Jurkovics Emil, A besztarcezbányai kir. kath. főgimnázium története, és az intézet könyvtárai. — Min. jel.)

12. Besztarcezbányai ág. ev. algimnázium. (Alapították 1537-ben.) — *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 2874 m., 4486 db. — Folyóirat 14 m., 570 db. — Vegyes 465 m., 3294 db. — Összesen 3353 m., 8350 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 138 db. — Olv. 885 db. — Összesen 1023 db. — (Min. jel.)

13. Bonyhádi ág. ev. algimnázium. (Alapították 1791-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapították 1840-ben 1865-ben még nem volt tőkéje. Könyveket vásárolnak a szentlőrinczi iskolától. 1868/9-ben van 500 kötet. 1864-ben A Borbély-Bárány hagyaték a könyvtárra marad. A szaklapokra egy 800 frtos hagyaték van. Van könyvtári szabályzata. Közösen használják a tanárok és az ifjúság. A könyvtáros fizetést húz. 1878. és 1882. években rendeztetett. 1892-ben volt 1000 frtos tőkéje és évi 78 frt jövedelme. 14. szakból áll: *α) Theol.* 183 m., 263 db. — *β) Philol.* 183 m., 263 db. — *γ) Philos. Paed.* 178 m., 269 db. — *δ) Math.* 18 m., 20 db. — *ε) Tört.* 224 m., 428 db. — *η) Jog.* Pol. 36 m., 40 db. — *θ) Hungarica:* 245 m., 307 db. — *ζ) Diversa:* 105. m., 131 db. — *ι) Term. tud.* 125 m., 334 db. — *κ) Orvosi* 10 m., 13 db. — *λ) Folyóirat* 18 m., 127 db. — *μ) Atlasz* 7 m., és db. — *ν) Vegyes* 141 m., 176 db. — *ο) Tank.* 300 db. — Szakm. 1540 m., 2369 db. — Folyóirat. 18 m., 149 db. — Vegyes 337 m., 730 db. — Összesen 1895 m., 3248 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1841. Már több könyvvel rendelkezik. Állománya: Tank. 300 db. — Olv. 532 db. — Összesen 832 db. — (A tolna-baranya-somogyi ág. hitv. ev. egyházmegye bonyhádi algimnáziumának értesítője az 1894/5. tanévről. Gyalog István igazg. Ebben: A bonyhádi ág. ev. esperességi algimnázium története. — Min. jel.)

14. Brádi görög-keleti algimnázium. (Alapították 1869-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 420 m., 560 db. — Folyóirat 95 m., 141 db. — Vegyes 444 m., és db. — Összesen 959 m., 1145 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 427 db. — Olv. 248 db. — Összesen 675 db. — Általában kevés magyar munkát találni benne. — (Programa a Gimnasiului public gr. or. roman. din Brad 1895/6. Georgiu Parau dir. Ebben: Biblioteca gimnasiala. — Min. jel.)

15. Brassói róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1837-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Kovács Antal apátigazgató alapította. 1857/8-ban az ifjúsági olvasmányokat elválasztják tőle. Volt ekkor 6500 db. Azóta igen lassan gyarapszik. 10 szakból áll. Állománya: Ön. szakm. 495 m., 1100 db. — Tudományos Folyóirat. 109 m., 520 db. — Vegyes 1357 m., 6262 db. Összesen 1691 m., 7882 db. (Ért. szerint:) 2126 m., 3753 db. 3106 értesítő.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Minden tanuló 25 krt. fizet. Állománya: Olv. 841 db. (Ért. szerint: 744 m., 1876 db.) Értéke: 998 frt. (A brassói róm. kath. főgimnázium millenaris értesítője 1895—6 tanév. Vargyasi Ferencz igazgatótól. Ebben: Vargyasi F., A brassói r. k. főgimnázium története. 1837—1896. — Min. jel.)

16. Brassói ág. ev. főgimnázium és alreáliskola. (Alapították 1545-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 16920 m., 27841 db. — Folyóirat 56 m., 377 db. — Vegyes 540 m., 7346 db. — Összesen 17516 m., 35564 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 3730, Olv. 1085 db. — Összesen: 4815 db. — (Min. jel.)

17. Brassói görög-keleti román főgimnázium és alreáliskola. (Alapították 1850-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 2977 m., 4307 db. — Folyóirat 126 m., 1588 db. — Vegyes 1327 m., 1419 db. — Összesen 4430 m., 7317 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 48 db. — Olv. 1989 db. — Összesen 2037. db. — (Min. jel.)

18. Brassói állami főreáliskola. (Alapították 1885-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Legtöbb példányát Rombauer Emil igazgató ajándékozta. Szakm. 887 m., 1289 db. — Tudományos folyóirat. 41 m., 249 db. — Vegyes 497 m., 1041 db. — Összesen: 1426 m., 2569 db. (Ért. szerint: 2193 db.) Értéke 4018 frt 65 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1890-ig a tanári könyvtárral együtt kezelték. Állománya: Tank. 439 db. — Olv. 957 db. — Összesen 139 db. (Ért. szerint: 544 m., 748 db.) Értéke: 700 frt. (A brassói magy. kir. állami főreáliskolának kilenczedik évi értesítője az 1893/4 évben. Irta Rombauer Emil igazgató. Ebben: Rombauer E., A brassói m. k. állami főreáliskola alapításának és eddigi működésének története. — Min. jel.)

19. Budapesti m. kir. tanárképző intézet gyakorló főgimnáziuma. (Alapították 1871-ben.) *Tanári könyvtára.* Alapították 1872-ben. Állománya: 1412 önálló szakmunka, — 46 tudományos folyóirat, — 27 vegyes munka. — Összesen: 1495 m. — *b) Az ifjúsági könyvtár.* Állománya 576 ifjúsági olvasmány. (Min. jel.)

20. Budapesti I. ker. kir. kath. algimnázium. (Alapították 1881-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Önálló szakmunka; 293 mű, 339 darabban. — Tudományos folyóirat 14 m., 48 db. — Összesen: 307 m., 387 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 61 db. ifjúsági olvasmány. — (A budapesti I. ker. kir. kath. gimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közzéteszi Dr. Badics Ferencz igazgató. — Min. jel.)

21. Budapesti II. ker. kir. egyetemi kath. főgimnázium. (Alapították 1777-ben.) *a) Tanári könyvtár:* Állománya: Ön. szakm. 4564 m., 11653 db. — Tud. folyóirat: 282 m., 2240 db. — Vegyes: 418 m., 6339 db. — Összesen: 5164 m., 20232 db. — Több XVIII. sz.-beli könyvet tartalmaz. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 450 db. — Olv. 1644 db. — Összesen: 2094 db. —

(A budapesti II. ker. kir. egyetemi kath. főgimnázium s a vele kapcsolatos m. kir. Ferencz József nevelő-intézet értesítője, 1895/6. Dr. Demeczky Mihály igazgatótól. Ebben: A budapesti II. ker. kir. kath. főgimnázium könyvtári lajstroma. — Min. jel.)

22. Budapesti IV. ker. Kegyes tanító-rendi főgimnázium. (Alapították 1717-ben.) *a) Házi könyvtár.* Alapította. Poton párisi abbé. Benne van elhelyezve Bajtay és Révay könyvtára. — *b) Rendi könyvtár.* Két helyisége van. A kettő állománya: 35—36000 db. — *c) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 5243 m., 7815 db. — Tud. folyóirat. 104 m., 736 db. — Vegyes: 655 m., 2592 db. — Összesen: 6002 m., 11143 db. — (Ért. szerint 7000 m.) Vannak ósnyomtatványai, unikumok és kéziratok. (II. Rákóczy Ferencz könyve.) — *d) A gyakorló iskola könyvtára.* Olv. 1124 db. — *e) A segély-egyesület könyvtára.* — Tudósítvány a kegyes tanító-rendiek budapesti főgimnáziumáról az 1894/5-iki tanévben. Ebben: Takáts Sándor, A főváros alapította budapesti piarista kollegium története. — Min. jel.)

23. Budapesti V. ker. kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1858-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1945 m., 3426 db. — Tud. folyóirat 33 m., 195 db. — Vegyes: 180 m., 372 db. — Összesen: 2158 m., 3993 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 905 db. — Olv. 3508 db. — Összesen: 3413 db. — (Min. jel.)

24. Budapesti VII. ker. állami főgimnázium. (Alapították 1887-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Felosztása a következő: *α)* Modern irodalom: 139 m. — *β)* Nyelvészet: 92 m. — *γ)* Filozofia és pedagogia: 82 m. — *δ)* Classica filologia: 266 m. — *ε)* Földrajz. Történelem és segédtudományai: 180 m. — *η)* Mennyiségtan: 64 m. — *θ)* Természettudományok: 163 m. — *ι)* Folyóiratok: 41 m. — *κ)* Vegyes: 47 m. — Összesen van: 1989 kötet, 1054 füzet. — Ön. szakm.: 1700 m., 2915 db.; — Folyóirat 1349 db.; — Vegyes: 2000 m., 2000 db. Összesen: 3700 m., 6364 db. — *b) Az ifjúsági könyvtár.* A Szemák István-féle ifjúsági könyvtárjegyzék alapján két csoportra van osztva. Sok régi könyve és a klasszikusoknak régi fordítása van benne. Állománya 2990 db., 5374 frt értékben. — (A budapesti VII. kerületi magyar királyi állami gimnázium tizennegyedik évi értesítője az 1894—95-ik iskolai évről. Közli Dr. Cherven Flóris igazgató. Ebben: Szilasi Móricz, A budapesti VII. ker. m. kir. áll. főgimnázium története. Hegedűs Béla, A tanári könyvtár katalógusa. — Min. jel.)

25. Budapesti IX. ker. ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1859-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 2290 m., 1885 db. — Folyóirat 15 m., 40 db. — Vegyes: 350 m. — Összesen: 2655 m., 1925 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 2458 db. — (Min. jel.)

26. Budapesti IV. ker. ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1821-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1884/5-ben Fröhlich Róbert befejezte a 10000 kötetet meghaladó könyvtár rendezését. Állománya Szakm.: 5957 m., 11084 db. — Folyóirat: 252 m., 948 db. — Összesen: 6209 m., 12032 db. — (Értcsítő szerint: 5947 m., 11084 köt.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* (Alapították 1884/5-ben)

Állománya: Tank. 956 m., — Olv.: 1561 db. — Összesen: 2517. — (A budapesti ág. hitv. evang. főgimnázium értesítője az 1894/5-iki iskola évről. Közzé teszi Böhm Károly igazgató. Ebben: Batizfalvy István. A budapesti ág. h. ev. főgimnázium története. — Min. jel.)

27. Budapesti László Mihály-féle magán nyilv. főgimnázium és nevelő intézet. (Alapították 1873-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 1600 m., 1780 db. — Folyóirat: 15 m., 200 db. — Vegyes: 700 m., 950 db. — Összesen: 2315 m., 2930 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 260 db. — Olv. 550 db. — Összesen: 810 db. — (Min. jel.)

28. Budapesti Fekete József-féle magán-gimnázium. (Alapították 1884-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 265 m., 374 db. — Folyóirat: 8 m., 271 db. — Vegyes 42 m., 319 db. — Összesen 315 m., 964 db. *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 73 db. Olv. 364 db. — Összesen: 439 db. — (Min. jel.)

29. Budapesti Röser-féle gimnázium. *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 650 m., 1010 db. — Folyóirat: 50 m., 230 db. — Összesen: 700 m., 1250 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 90 db. — Olv. 385 db. — Összesen: 475 db. — (Min. jel.)

30. Budapesti II. ker. állami főreáliskola. (Alapították 1859-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Kilencz szakra van osztva: *a)* Phil. Paed.: 199 m., 407 db., 16 füz. — *β)* Tört. Archaeol.: 374 m., 1006 db., 47 füz. — *γ)* Földrajz. Statistika: 203 m., 426 db., 63 füz. — *δ)* Math. Geom.: 392 m., 667 db., 58 füz. — *ε)* Philol. Szótár: 469 m., 945 db., 81 füz. — *η)* Term. rajz: 283 m., 537 db., 61 füz. — *θ)* Physika: 251 m., 583., 79 füz. — *ζ)* Chemia: 136 m., 238 db., 34 füz. — *ι)* Vegyes: 185 m., 436 db., 40 füz. — Összesen 2492 m., 5245 db., 479 füz. — Állománya: Ön. szakm.: 2252 m., 5104 db. — Tud. folyóirat 55 m., 1112 db. — Vegyes: 185 m., 436 db. — Összesen: 2492 m., 6642 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 1117 m., 1697 db., 36 füz. (Min. jel. szerint: Tank.: 742. — Olv. 1697.) Összesen: 2439. — (A budapesti II. ker. állami reáliskola 39 évi értesítője az intézet főnnállásának 40-ik évében. 1894/5. Szerkesztette Mayer József. — Min. jel.)

31. Budapesti IV. ker. közs. főreáliskola. (Alapították 1854-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 40 évig nem volt külön helyisége a könyvek a tanácskozó és a szertárakban állottak. 1894-ben, midőn az iparrajziskola kiköltözött, a II. emeletre került a könyvtár. Olvasó-terem ma sincs. Rendes jegyzéket 1862/3. óta vezetnek. 1863 áprli. havában az igazgató a közönséghez fölhívást intézett könyvek adományozása végett; ekkor jutott sok értéktelen mű a könyvtárba. 1890-ben Selejtezték, pontos leltárt és két katalogust készítettek. Hozzá tartozik a Ney Ferencz könyvtára is, mely ideiglenesen a tanári szobában van elhelyezve. 1895-ben készült a végleges katalogus. A könyvtár 16 szakból áll: *α)* Magy. ny. irod.: 349 m., 659 k., 53 füz., 574 db. — *β)* Ném. ny. irod.: 241 m., 486 k., 24 füz., 380 db. — *γ)* Francia és egyéb ny. irod.: 267 m., 468 k., 19 füz., 381 db. — *δ)* Tört. segéd tud.: 421 m., 687 k., 53 f., 662 db. — *ε)* Földr. és segéd tud.: 252 m., 314 k., 53 f., 662 db. — *η)* Math., Geom., Géptan, Techn., Epit.:

457 m., 512 k., 102 f., 559 db. — 9) Physika: 210 m., 213 k., 27 f., 240 db. — ζ) Chem. 240 m., 262 k., 42 füz., 310 db. — ι) Term. rajz. Anthropol.: 291 m., 325 k., 97 f., 424 db. — κ) Philos. Paed. Theol.: 215 m., 253 k., 45 f., 281 db. — λ) Műv. Tört.: 95 m., 108 k., 61 f., 142 db. — μ) Encycl. Szótár. Bibliogr.: 83 m., 212 k., 9 füz., 225 db. — ν) Vegyes: 122 m., 113 k., 35 füz., 142 db. — ο) Folyóirat stb.: 158 m., 2062 k., 94 füz., 3522 db. — π) Tanulók kézi könyvtára: 234 m., 260 k., 2 füz., 258 db. — ϑ) Ney Ferencz könyvtára. — Iskolai értesítők 1854 óta. Két csoportra osztva: *aa)* magy.-horvát- 206 közép- és felső iskolától 3352 db. *bb)* austriai és németorsz.: 104 intézet: 641 db. Összesen: (Ney könyvtára. nélkül) 3665 m., 6945 k., 728 f., 8472 db. — Ön. szakm.: 4174 m., 7175 db. — Tud. folyóirat: 63 m., 1638 db. — Összesen: 4237 m., 8813 db. — Értéke: 42,756 korona 54 fill. kötés nélkül. Van benne több XVI., XVII., XVIII. sz.-beli munka. Jeles szabályai vannak. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 203 db. — Olv.: 815 db. — Összesen: 1018 db. — (Budapest fő- és székvárosi IV. ker. (Belváros) községi nyilvános főreáliskola negyvenketedik értesítője az 1895/96-iki tanév végén, Báthory Nándor igazgatótól. Ebben: A tanári könyvtár cím-jegyzéke. — Min. jel.)

32. Budapesti V. ker. állami főreáliskola. (Alapították 1871-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 2004 m., 3328 db. — Tudományos folyóirat. 98 m., 928 db. — Vegyes 957 m., 2552 db. — Összesen 3059 m., 7308 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 204 db. — Olv. 2486 m. — (Min. jel.)

33. Budapesti VI. ker. állami iskola. (Alapították 1890-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 467 m., 1115 db. — Tudományos folyóirat. 27 m., 135 db. — Összesen 494 m., 1250 db. — (Értesítő szerint: 1229 db. Értéke: 2527 frt 92 kr.) Rendezte Rados Ignác. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1040 db. (Értesítő szerint 1034 db. Értéke 1230 frt.) Rendezte Matskássy József. — (A budapesti VI. ker. állami főreáliskola ötödik évi értesítője 1894/5 évről. Szerkesztette: Mauritz Rezső igazgató. — Min. jel.)

34. Budapesti VIII. ker. községi főreáliskola. (Alapították 1871-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1880/1-ben volt 1006 db. Állománya: Ön. szakm. 2297 m., 3276 db. — Tudományos folyóirat 52 m., 519 db. — Vegyes 337 m., 2889 db. — Összesen 2686 m., 6684 db. (Min. jel. szerint: Ön. szakm. 2185 m., 2722 db. — Tudományos folyóirat. 52 m., 501 db. — Vegyes 328 m., 2233 db. — Összesen 2565 m., 5456 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 24 db. — Olv. 941 db. — Összesen 965 db. — (A Budapest fő és székvárosi VIII. ker. községi főreáliskola első huszonöt évének története, Felsmann József igazgatótól. — Min. jel.)

35. Csik-somlyói róm. kath. főgimnázium. (Alapították a XVII. században.) *a) Tanári könyvtár.* Nevezetesebb adományozói: A cs. és kir. kultuszminiszterium 1854-ben, Veress Gergely tanár 1856-ban. 1857 óta a tanárok havonként személyenként 20 krt adtak. 1864-ben 1219 dbot számlált. Bodó Alajos igazgató az ifjúságtól is szedett könyvtári díjakat

1876-ban elválasztották a tanári könyvtártól az ifjúsági műveket és ezzel megalapították az ifjúsági könyvtárt. 1891-ben rendezésekor újabb kiválasztás történt és ekkor csak a tudományos műveket tartották meg. Állománya: Ön. szakm. 955 m., 1889 db. — Tudományos folyóirat: 115 m., 877 db. — Vegyes 649 m., 87 db. — Összesen 1719 m., 2853 db. — (Ért. szerint: 4790 m., 2427 db. 3786 füz.) — Értéke 17234 frt 57 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Az ötvenes években a regény-olvasás még tiltva van. 1860 óta az ifjúság fejekint évi 20 kr. fizetett. — Állománya: Tank. 3130 db. — Olv. 1434. — Összesen 4564 db. — *c) Kölcson könyvtár.* Nyomait már 1730-ban találjuk. 1848 az iskolával együtt szünetelt. 1852-ben újra megalakult. Állománya: 3130 db. Vagyona 473 frt 92 kr. — (A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium értesítője az 1895/6 tanévről. Bándi Vazul igazgatótól. Ebben: Bándi Vazul. A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

36. Csurgói ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1792-ben.) *a) Köz- és szakkönyvtár.* Már 1799-ben létezett 1800-ban Sárközy János több művet adományozott; 1839-ben 500 kötetből állott. 1864/5-ben a Földváry testvérek 5000 kötetnyi adománya említtetik. 1887/8-ban Csorba Ede id. 238 m., 456 k. 1890/1-ben a Nyikos-Kacsoh család 282 m., 579 k. adományozott. Van több Csokonai és Berzsenyi manuscriptuma, hungarikumok. Állománya: Szakm. 8997 db. — Folyóirat. 408 db. — Vegyes 4000 db. — Összesen 13405 db. — *b) Tanári kézi könyvtár.* Alapították 1888-ban. — *c) Csokonai-kör könyvtára.* — *d) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1884-ben. — Állománya: Tank. 4632 m., — Olv. 1477 db. — Összesen 6109 db. — Van külön olvasó-terme. — *e) Ifj. segélyző-egyesület könyvtára.* Állománya: 1836 db. Értéke 1948 frt. — (A csurgói áll. segélyezett ev. ref. főgimnázium (XXXII.) évi értesítője. Szerk. Dr. Vida Károly igazgató. Ebben: Az áll. segély. csurgói ev. ref. főgimnázium rövid története. — Min. jel.)

37. Debreczeni kegyes tanító-rendiek algimnáziuma. (Alapították 1719-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 924 m., 3744 db. — Tudományos folyóirat. 16 m., 790 db. — Vegyes 55 m., 1378 db. — Összesen 995 m., 4912 db. — (Ért. szerint: 1181 m., 4154 db.) Értéke 3903 frt 20 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 495 db. (Ért. szerint 323 m., 342 db.) Értéke 271 frt 20 kr. — (Értesítő a kegyes tanító-rendiek debreczeni algimnáziumáról 1895/6 iskolai évben. Szerk. Cserhalmly József. Ebben: A kegyes tanító-rendiek debreczeni társháza és gimnáziumának története 1719—1896. — Min. jel.)

38. Debreczeni ev. ref. főgimnázium. (Alapították a XVI. században.) *a) A főkönyvtár.* 1592-ben jöltevők pénzéből megveszik Szent-Bernát műveinek 1520-ki leydeni kiadását. A XVI. és XVII. században a könyvtár a tanuló ifjúság egyetemének, a coetus scholasticusnak vagy communitásnak tulajdona. Gyarapodott elhalt papoknak és tanároknak hagyományaiból. Szokásban volt, hogy rendszeren oly könyvet hagyományoztak, mely még nem volt meg a könyvtárban. Azonkívül pénzen is vásároltak olyat a »közvagyon«-ból. A külföldi egyetemen tanuló deákok hálából is hoztak műveket a könyvtárnak. Debreczen város tanácsa a nevezetesebb bibliákat adományozta. 1702-ben szerkesztették az 5 pontból álló legrégebb könyvtári utasításokat. 1706-ban

készül, az első fennmaradt thékákra osztott katalógus; ennek adatai szerint volt 1813 db. magyar: 85 db., sok latin nyelvű theologiai mű, sok angol munka. Gyöngyösi, Liszti és Zrinyi művei e jegyzékben nincsenek meg. 1714-ben betűrendes »series«-re osztott katalógus, 1737/8-ben újabb katalógus (szerző, anyag, nagyság, minőség, kiadás, év, rend szerint) készült. 1744-ben az 1702-iki könyvtári utasításokhoz újabb toldalékot csatolnak; ebben külön könyvtár-igazgatóról is történik gondoskodás. A deákságból választják a bibliothekáriust, kire egy tanár főügyel. A főkönyvtáros (Bibliothecarius ordinarius) mellé egy subbibliothecariust is választanak. 1749 óta évenként változik a Classium és Bibliothecae inspectoratus. A nevezetesebb bibliothecariusok: Hatvani István, Buday Esaiás, Péczeli József. 1863-ban Imre Sándor rendezte a könyvtárt, 20 szakra osztva azt és ellátva kettős, 1. helyi 2. mozgó, czédulakatalógussal. 1888-ban nyitották meg nyilvános olvasó termét. Van 4000 kötetből álló duplum könyvtára. Évenként 1000 frtot költenek könyvekre. Könyvtári alapítványok: a Kendeffy, Komlóssy és Daniel alap. — Ritkaságai: (Min. jel szerint.) 1. Debreczeni kódex XVI. sz. — 2. Lugossy kódex XVII. sz. — 3. A wittenbergi bursa eredeti jegyzőkönyve a XVI. századból (Nagybányáról került ide. Kiadatlan.) — 4. Szilágyi Benjamin István Synodaliái (kiadatlan.) — 5. Plinius. Velenceze, 1469. I. — 6. Ozorai Imre: De Christo et Antichristo 1535. — 7. Erdősi János: Uj testamentom fordítás. 1541. — 8. 100 db. ősnymtatvány. — 9. Kevés középkori oklevél. — 20 szakból áll: α) Encycl. 488 m., 7541 db. — β) Gyakorlati theol. 2983 m., 3045 db. — γ) Elméleti hittan: 1736 m., 1893 db. — δ) Egyháztört. 1177 m., 1718 db. — ε) Exegetica theol. 2107 m., 2432 db. — η) Theol. encycl. 4031 m., 2564 db. — θ) Classica litteratura: 3662 m., 4791 db. — ζ) Magyar szépirod. és irod. tört. 2666 m., 4036 db. — ι) Magy. tört. 1563 m., 2779 db. — κ) Egyetemes tört. 2011 m., 3806 db. — λ) Magy. jog. 1612 m., 1946 db. — μ) Egyetemes jog. 1580 m., 2861 db. — ν) Bölcs. 1383 m., 1721 db. — ο) Mért. Term. tan. Chem. 1616 m., 3231 db. — π) Term. rajz. Gazd. 1279 m., 2431 db. — ϑ) Orvosi. 3422 m., 4821 db. — σ) Kézirat 1009 m., 1464 db. — τ) Paed. 1533 m., 6174 db. — υ) Modern irod. ny. 1273 m., 2933 db. — ξ) Földr. 715 m., 1483 db. — Összesen 42238 m., 63680 db. — (Min. jel szerint: Szakm. 42238 m., 63680 db. — Folyóirat 60 m. — Összesen 42298 m., 63680 db.) 1894/5-ben 2480 olvasója volt. — b) *Tanári kézi könyvtár.* 189 m., 281 kt. — c) *Ifjúsági könyvtár* 1120 m., 1328 kt. (Min. jel szerint: Tank. 120 db. — Olv. 1120 db.) — d) *Szegény tanulók könyvtára.* 30 db. — (A debreczeni ev. rev. főgimnázium Értesítője az 1894/5 iskolai évre, Dóczi Imre igazgatótól. Ebben: A gimnázium története a debreczeni ev. ref. kollegiumban, és Géresi Kálmán, A főkönyvtár története. — Min. jel.)

39. Debreczeni állami főreáliskola. (Alapították 1873-ban.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1837 m., 3052 db. — Folyóirat: 61 m., 427 db. — Vegyes: 2419 m., 2433 db. — Összesen: 4307 m., 5912 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 438 db. Olv.: 1474 db. — Összesen: 1912 db. — (Min. jel.)

40. Dévayi állami főreáliskola (Alapították 1871-ben.) Alapját képezi a gyergyó-szt.-miklósi alreáliskolától 1873/74-ik évben szerzett 70 frt értékű

203 m., 232 db. Téglás Gábor sokoldalú fáradhatatlan utánjárása folytán állandóan gyarapszik. Van sok ritka munkája. Rendezték: 1880/1., 1888. és 1890/1. években. — Állománya: Ön. szakm.: 2671 m., 5044 db. — Folyóirat 565 m., 1158 db. — Vegyes 3033 m., 3214 db. — Összesen: 5269 m., 9456 db. (Ért.: szerint 3621 m., 6648 db., 2354 értesítő.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 307 db. Olv.: 2986 db. — Összesen 3293 db. — (Ért. szerint 3083 m., 4017 db.) — (A dévai m. kir. állami főreáliskola XIV. évi értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közzéteszi Téglás Gábor igazgató. Ebben: Mailand Oszkár, Az iskola története 1871/2-től 1894/5-ig. — Min. jel.)

41. Egri ciszterci rendi kath. főgimnázium. (Alapították 1689-ben.)

a) Tanári könyvtár. Volt gazdag érseki könyvtára. 1802-ben a pilispáztói ciszterciek az egri konvent épületéből költöznek. A régi könyvtárnak nyoma sincsen; 1850-ben 2000 m. Resutsky igazgató a már korábban létezett fiókkönyvtárt a konventi könyvtárhoz csatolja. *Aa) A konventi vagy régibb könyvtár.* 5 szakból áll: *α)* Hittud.: 1117 m., 1896 db. — *β)* Jog. philos.: 171 m., 289 db. — *γ)* Tört.: 184 m., 570 db. — *δ)* Nyelvtud.: 300 m., 456 db. — *ε)* Term. tud.: 81 m., 126 db. — *Ab) Az újabbkori könyvtár.* 6 szakból áll: *α)* Nyelvtud.: 994 m., 1589 db. — *β)* Hittud. Philos. Paed.: 792 m., 256 db. — *γ)* Szótár. Encycl.: 381 m., 1009 db. — *δ)* Term. tud. Mennyi.: 461 m., 851 db. — *ε)* Szépirod.: 418 m., 995 db. — *η)* Tört. földr. Stat. Arch.: 593 m., 1342 db. — Értesítő 5624 db. — A két könyvtár összesen: 10840 m., 16464 köt. és füz. (Min. jel szerint: Ön. szakm.- 4548 m., 6878 db. — Tud. folyóirat: 82 m., 716 db. — Vegyes: 1033 m., 8530 db. — Összesen: 5663 m., 16124 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 1325 db. — Olv.: 2650 db. — Összesen: 3975 db. — (Ért. szerint: 1623 m., 2885 db.) — *c) Segélyző könyvtár.* Állománya: 710 db. Értéke 850 frt. — (A ciszterci rend egri kath. főgimnáziumának értesítője az 1894/5-iki iskolai évről, Kassuba Domokos igazgatótól. Ebben: Kassuba Domokos, Az egri gimnázium. — Min. jel.)

42. Egri állami reáliskola. (Alapították 1890-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: 1274 db. (Min. jel. szerint Ön. szakm.: 830 m., 1386 db. — Tud. folyóirat: 12 m., 12 db. — Vegyes: 655 m., 655 db. — Összesen: 1497 m., 2053 db.) Értéke: 1594 frt 48 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 460 m., 471 db. Értéke: 624 frt 70 kr. — (Az egri m. kir. állami reáliskola V. Értesítője az 1894/5-iki iskola évről. Közzéteszi Bergmann Ágost, az igazgatással megbízott tanár. Ebben: Bergmann, Az intézet rövid története. — Min. jel.)

43. Eperjesi kir. kath. főgimnázium. (Alap. 1673-ban.) 1707-ben a jezsuiták szép könyvtárt hagytak Eperjesen. *a) Tanári könyvtár.* 1894-ben Kemény Ferencz igazgató alatt a kormány megvette Lutter Nándor könyvtárának egy részét. Állománya: Önálló szakm.: 1387 m., 2911 db. — Tud. folyóirat: 61 m., 405 db. (Min. jel. 47 m.) — Vegyes: 218 m., 504 db. Összesen: 1666 m., 3694 db. — (Min. jel szerint: 1646 m., 3820 db.) Értéke 9135 frt 83 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 194 db., — Olv.: 1276 db. Összesen 1470 db. — (Az eperjesi kir. kath. főgimnázium 1894/95-iki tanévi

értesítője; közzeteszi Schlott Gyula igazg. Ebben: Az eperjesi kir. kath. főgimnázium története alapításától kezdve. 1888/90. — Min. jel.)

44. Eperjesi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1534-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 13294 m., 24175 db. — Folyóirat: 52 m., 391 db. — Vegyes: 1306 m., 5747 db. — Összesen: 14652 m., 30313 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 934 db. — Olv.: 1511 db. — Összesen: 2445 db. — (Min. jel.)

45. Érsekújvári közs. róm. kath. algimnázium. (Alapították 1842-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 981 m., 1555 db. — Tud. folyóirat: 123 m., 572 db. — Vegyes: 3183 m., 3768 db. — Összesen: 4287 m., 5875 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tankönyv: 434 db. — Olv.: 752 db. Összesen: 1186 db. — (Az érsekújvári közs. kath. főgimnázium értesítője az 1895/6 tanévről. Felix János igazgatótól. Ebben: Marsovszky János, Az érsekújvári közs. kath. gimnázium története. — Min. jel.)

46. Erzsébetvárosi állami algimnázium. (Alapították 1832-ben ?) *a) Tanári könyvtár.* Már 1837-ben (?) van könyvtára. Midőn az állam 1891-ben átvette, 12 szakban 375 db., 628 frt 80 kr. értékben volt. Azóta 500 dbbal, 1468 frt 90 kr. értékben szaporodott. Jelenleg 13 szakkból áll. Állománya: Szakm.: 383 m., 691 db. — Folyóirat: 32 m., 165 db. — Vegyes: 1231 m., 1549 db. — Összesen: 1646 m., 2405 db. — (Min. jel szerint szakm.: 4409 m., 8516 db. — Folyóirat: 36 m., 165 db. — Vegyes: 1231 m., 1549 db. — Összesen: 5676 m., 10230 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 128 db. — Olv.: 215 db. — Összesen: 343 db. — Az államosításkor 134 dbból állott 101 frt 90 kr. értékben. — (Az erzsébetvárosi m. kir. állami gimnázium IV. évi értesítője az 1894/5-iki tanévből. Közli Vikol János igazgató. Ebben: Dr. Mayer György. Az erzsébetvárosi állami gimnázium története. — Min. jel.)

47. Esztergomi szent-benedekrendi főgimnázium. (Alapították 1687-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 5595 m., 7384 db. — Tud. folyóirat: 92 m., 719 db. — Vegyes: 4958 m., és db. — Összesen: 9645 m., 13048 db. Értéke: 15071 frt 40 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 2284 db. — Olv.: 3548 db. — Összesen: 5832 db. — Duplum: 272 db. — Értéke: 7338 frt 90 kr. — (Értesítő a pannonhalmi sz. Benedekrend esztergomi főgimnáziumáról az 1894/5-iki tanév végén. Közli Vojnits Döme igazg. Ebben: Vojnits Döme, Az esztergomi káptalani iskola és gimnázium története. — Min. jel.)

48. Esztergomi közs. alreáliskola. (Alapították 1854-ben.) *a) Tanári könyvtár.* A tanárok adományából alapult. 1859-ben Virkler Endre igazgató nagyobb számban adományozott könyveket. — Állománya: Ön. szakm.: 1106 m., 1945 db. — Tud. folyóirat: 16 m., 636 db. — Vegyes: 1946 m., 2083 db. — Összesen: 3068 m., 4664 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 197 m. — Olv.: 1154 db. — Összesen: 1351 db. — (Dr. Kőrösy László, Az esztergomvárosi nyilvános reáltanoda története. — 1886/7-ik évi értesítő. — Min. jel.)

49. Fehérléplomi állami főgimnázium. (Alapították 1875-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1600 m., 3487 db., — Tud. folyóirat 96 m.,

485 db. — Vegyes: 61 m., 2610 db. — Összesen: 1757 m., 6582 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 221 db. — Olv.: 3014 db. Összesen: 3235 db. — (Min. jel.)

50. Felső-lövői ág. ev. VI. oszt. gimnázium és reáliskola. (Alapították 1845-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 9 szakból áll. Szakm.: 1889 m., 2636 db. — Folyóirat 18 m., 142 db. — Vegyes: 1530 m., 2780 db. — Összesen: 3437 m., 5558 db. — *b) Képezdei könyvtár.* 1866/7. óta a tanulók a könyvtárak javára egyenkint 1 frtot fizettek. Maga a könyvtár 1877/8. alapított és a képezdei főnök fölügyelete alatt áll. Állománya: 1162 műből: 450 magyar, 712 német m. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Növendékenként 1 frt. fizetik fenntartására. Állománya: Olv.: 805 db. — (Frt.: 1020 köt., 515 magyar, 505 német. — (Felsőlovői ág. hitv. ev. nyilv. tanintézetek (Képezde, gimnázium, reáliskola és nevelő intézet) ötven éves fennállása alkalmából kiadott 1894/5-ik évi öröm értesítője. — Min. jel.)

51. Fiumei állami főgimnázium. (Alapították 1878.-ban) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1408 m., 3569 db., — Tud. folyóirat: 36 m., 380 db. — Vegyes: 2230 m., 2549 db. — Összesen: 3674 m., 6488 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Olv.: 696 db. — (Min. jel.)

52. Gyöngyösi Szent-Ferenczrendiek vezetése alatt álló közs. kath. VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1634-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 724 m., 762 db. — Tud. folyóirat: 66 m., 123 db. — Vegyes: 2276 m., 2314 db. — Összesen: 3066 m., 3199 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 296 db. — Olv.: 1317 db. — Összesen: 1513 db. — (A gyöngyösi kath. közs. nagygimnázium története. 1634-től 1895-ig. Vágó Ferencz igazgatótól. — Min. jel.)

53. Gyönki ev. ref. algimnázium. (Alapították 1806-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 975 db. — Vegyes: 1330 db. — Összesen: 2305 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 587 db. — (Min. jel.)

54. Győri Szent-Benedekrend főgimnáziuma. (Alapították 1626-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 4624 m., 9686 db. — Tud. folyóirat 117 m., 617 db. — Vegyes: 2368 m., 2429 db. — Összesen: 7109 m., 12732 db. — (Értesítő szerint: 10806 m., 14631 db., 5420 füz.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 220 db. Olv.: 3337 db. — Összesen: 3557 db. — (Értesítő a pannonhalmi szt. Benedekrend győri főgimnáziumáról az 1895/6-ik isk. év. végén. Szerk. Acsay Ferencz igazgató. Ebben: A győri kath. főgimnázium története. I. — Min. jel.)

55. Győri állami főreáliskola. (Alapították 1852-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Az 1873-ik évben Győr városától átvett alreáliskola csekély számú és hiányos művekből álló könyvtárát teljesen kiselejtezték. Rendezés volt 1877. és 1893. évben. A könyvtár 3 részből áll. *Aa)* Szakmunkák: *α)* Magy. ny. irod.: 146 m. — *β)* Ném. ny. irod.: 88 m. — *γ)* Francia ny.: 67 m. — *δ)* Latin és más ny.: 32 m. — *ε)* Tört. és társad. tud.: 225 m. — *η)* Földr. Statisztika: 110 m. — *θ)* Term. rajz. Geologia: 114 m. — *ζ)* Vegetan: 40 m. — *ι)* Term. tan.: 63 m. — *κ)* Math.: 81 m. — *λ)* Ábrázoló mért.: 32 m. — *μ)* Vallás. Paed. Philos.: 133 m. — *ν)* Szabadk. rajz: 36 m. — *ο)* Vegyes: 34 m. — Összesen: 1094 m., 2117 db. (1572 vétel, 545 ajándék

által. Értéke: 4569 frt 35 kr. — *Ab*) Folyóiratok: (11 szak.) 88 m., 1426 db. (935 vétel, 491 ajándék. Értéke: 3953 frt 72 kr.) — *Ac*) Tankönyvek: (11 szak.) 354 m., 521 db. (124 vétel, 397 ajándék. Érték: 392 frt 50 kr.) — Főösszeg: 1536 m., 4064 db. Értéke: 8915 frt 67 kr. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1249 m., 1773 db. — Tud. foly.: 114 m., 1314 db. — Vegyes: 1878 m., 3817 db. — Összesen: 3241 m., 6904 db.) Hiányzik sok alapvető szakmunka. — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. 5 szakból áll. Állománya: 2472 m., 3264 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 220 db. — Olv.: 425 db.) — (A győri m. kir. állami főreáliskola huszonkettedik évi értesítője az 1894/5-ik tanévről. Közli Lenner Emil kir. igazg. Ebben: A győri m. kir. áll. főreáliskola monografiája. Az 1896-ik évi millennáris ünnepünk alkalmára írta Lacz Samu. Novák Viktor tanári kvttár ór és Markovics Sándor ifj. kvttár ór jelentése. — (Min. jel.)

56. Gyulafejérvári róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1579-ben.)

a) *Tanári könyvtár*. Eredete a gimnáziummal egykoru. Legrégibb leltára 1819-ből való. Van benne 173 cím alatt 382 kötet. (Többi közt Magy. tört.: 13. M. költők: 2—10 magyarnyelvű munka.) Rendezték 1857. és 1895-ben. Szakfelosztása a következő: *α*) Hittan: 122 m., 140 db., 64 füz. — *β*) Böcs. Paed.: 92 m., 106 db., 11 füz. — *γ*) Magy. irod.: 246 m., 411 db., 29 füz. — *δ*) Philol.: 242 m., 410 db., 18 füz. — *ε*) Modern philol.: 68 m., 76 db., 18 füz. — *η*) Földr. tört.: 365 m., 625 db., 154 füz. — *θ*) Term. tan. Vegy-tan: 100 m., 122 db., 195 f. — *ζ*) Term. rajz: 190 m., 190 db., 84 füz. — *ι*) Menny.: 174 m., 169 db., 64 füz. — *κ*) Jogtud.: 43 m., 49 db., 14 füz. — *λ*) Statiszt.: 28 m., 28 db., 40 füz. — *μ*) Folyóirat: 49 m., 297 db., 338 füz. — *ν*) Szótár. encycl.: 39 m., 120 db., 67 füz. — *ο*) Vegyes: 156 m., 263 db., 100 füz. — Összesen: 1914 m., 3006 db. (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1700 m., 2558 db. — Tud. folyóirat: 156 m., 1493 db. — Vegyes: 129 m., 658 db. — Összesen: 1985 m., 4709 db.) — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. Alapították 1856/7. — Állománya: 1055 m., 1427 db. (Min. jel. szerint: Tank: 48 db., Olv.: 1769 db. — Összesen: 1817 db.) — *c*) *Történelmi és philologiai könyvtár*: 1893. évben vált el a tanári könyvtártól. — (A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium története és értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közli az igazgató. Ebben: Csiky Miklós, A gyulafehérvári r. k. főgimnázium története. 1579—1898. — (Min. jel.)

57. Hajdu-böszörményi ev. ref. gimnázium. (Alapították 1712-ben.)

a) *Tanári könyvtár*. Szakm.: 419 m., 665 db. — Folyóirat: 35 m., 576 db. — Vegyes 1432 m. és db. — Összesen: 1886 m., 2673 db. — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. Tank.: 15 db., — Olv.: 545 db. — Összesen: 550 db. — (Min. jel.)

58. Hajdu-nánási ev. ref. gimnázium. (Alapították a XVII. században.)

a) *Tanári könyvtár*. Szakm.: 1262 m., 2802 db. — Vegyes: 998 db. — Összesen: 1262 m., 3800 db. — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv.: 386 db. — (Min. jel.)

59. Hódmező-vásárhelyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1724-ben.)

a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Szakm. 7169 m., 9540 db. — Folyóirat. 89 m., 257 db. — Vegyes 2715 m., 3822 db. — Összesen 9973 m., 13619 db. —

Évi kiadása 481 frt 52 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 295 db. — Olv. 1874 db. — Összesen 2169 db. — Kiadás 181 frt 33 kr. — (A hódmezővásárhelyi állami segélyben részesülő ev. ref. főgimnázium 1895/6 tanévi értesítője. — Min. jel.)

60. Iglói ág. ev. főgimnázium. (Alapították a XVIII. század végén.)
a) Tanári könyvtár. 1855-ben még csak ifjúsági iratokból állott. Az 1849-ben föloszlott »iglói magyar olvasó társaság« 130 db. szépirodalmi és politikai műből álló könyvtárát ajándékba nyerte. Ezóta Pákh Károly adományozott 1016 kt. könyvet. A tanulók pénzben járultak gyarapításához. Pákh Károly 34 évig kezelte és katalogizálta. Állománya: Szakm. 3746 m., 5371 db. — Folyóirat. 64 m., 360 db. — Vegyes 5496 m. 6621 db. — Összesen 5496 m., 6621 db. — (Ért. 5600 m., 8000 kt., 1500 füz.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 150 db. — Olv. 3819 db. — Összesen 3969 db. — (Pákh Károly, Az iglói ág. h. ev. főgimnázium története. 1896. — Min. jel.)

61. Jászberényi közs. kath. főgimnázium. (Alapították 1767-ben.)
a) Tanári könyvtár. 1868-ban ajándékozta Arany Károly törvényszéki bíró értékes könyvtárát. — Állománya: Ön. szakm. 2263 m., 3497 db. — Tudományos folyóirat 18 m., 283 db. — Vegyes: 209 m., 283 db. — Értesítő 3110 m. — Összesen 5600 m., 7205 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 377 db. — Olv. 1344 db. — Összesen 1721 db. — (Ért. szerint: 1051 m., 1344 db.) — *c) Segélyegyesületi könyvtár.* Állománya: 377 db. — (A jászberényi közs. kath. főgimnázium értesítője az 1894/5 iskolai évről. Szerk. Barna Mihály kir. igazgató. Ebben: Sápy J., A jászberényi közs. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

62. Kalocsai Jézus-társaság érseki főgimnáziuma. (Alapították 1766-ban.)
a) A Jézus-társaság rendháza és főgimnáziuma tanári könyvtára. 1778-ban Patachich Ádám gr. érsek 17000 kötettel megvette a káptalani és érseki bibliotékának alapját. 1781-ben könyvnyomdája volt, melyet a piaristák vezettek. 1802-ben a pesti Landerer czég ezen könyvtárt bérbbe vette. 1878-ban alapított az observatorium szakkönyvtára mely az első években 4000 firtba került. 1896-ban Boros Imre kezeli plébános a millenniumra 730 kötet könyvet adományozott. Állománya: Ön. szakm. 6813 m., 11925 db. — Tudományos folyóirat. 48 m. — Vegyes 679 m., 718 db. — Összesen 7540 m., 12643 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 527 db. — Olv. 1261 db. — Összesen 1788 db. — (Ért. szerint: 4619 m., 7963 köt.) — (A Jézus-társasági kalocsai érseki főgimnázium értesítője az 1895/6 iskolai évre. Ebben: Komárik István: A kalocsai főgimnázium története a millenniumi évre 1766—1896. — Min. jel.)

63. Kaposvári állami főgimnázium. Ezen intézet öt könyvtárral rendelkezik. Ezek: *a) Tanári könyvtár.* Alapját Vály János táblabíró vetette meg 200 m., 284 db. theologiai (65 m.), történeti (20 m.), jogi és politikai (24 m.), klasszikus 6 m., orvosi (14.) és vegyes (14.) művel. 1827. évben vásárolták meg a Szabó-féle könyvtárt. Az 1853-iki rendezéskor 1606 kötetet számlált. Rendezték 1888/9. és 1894 évben. Állománya szakok szerint van elosztva: *α)* Magyar ny. és irod. 349 m., 517 db., 148 füz. — *β)* Földrajz és utazás: 107 m., 129 db., 17 füz. — *γ)* Chemia, phisika, astronomia, meteorologia: 86 m., 110 db., 26 füz. — *δ)* folyó-

iratok, hirlapok: 75 m., 533 db., 12 füz. — ε) Görög nyelv és irod. 86 m., 120 db., 114 füz. — η) Hittudomány. Erkölcsstan: 52 m., 66 db., 3 füz. — θ) Természettudomány, ethnologia és ethnographia 143 m., 177 db., 22 füz. — ζ) Idegen nyelv. 29 m., 29 db., 1 füz. — ι) Encyclopaedia. Szótár: 93 m., 167 db., 132 füz. — κ) Latin ny. és irod. 284 m., 411 db. 79 füz. — λ) Matematika. Rajzoló geometria: 110 m., 146 db., 19 füz. — μ) Német ny. és irod. 186 m., 298 db., 2 füz. — ν) Paedagogia, philosophia, esthetika: 201 m., 209 db., 76 füz. — ο) Testgyakorlat: 13 m., 10 db., 3 füz. — π) Általános nyelvtudomány: 17 m., 22 db., 3 füz. — ρ) Statisztika, jog- és államtudomány: 122 m., 105 db., 55 füz. — σ) Történet: 465 m., 807 db., 92 füz. — τ) Művészet: 24 m., 29 db. 3 füz. — υ) Vegyes 74 m., 91 db., 25 füz. — ω) Értesítő 128 m., 2440 füz. — Összesen 2644 m., 3979 db., 3262 füz. Értéke 9492 frt 72 kr. (Min. jel. szerint: Ön. szakm. 2441 m., 4256 db.; — tudományos folyóirat. 75 m., 545 db.; — vegyes 128 m., 2440 db. — Összesen 2644 m., 7241 db.) — b) *A somogyvármegyei könyvtár.* Alapította 1816-ban Festetics Lajos, a ki 4000 kötetből álló könyvtárát a megyének adományozta, ezért nevezik megyei könyvtárnak. A könyvtár gyarapítására az adományozó 1000 frtos alapítványt tett, melynek kamataiból gyarapították a könyvtárt. Az 1866. évben Jankovics László főispán a rendezetlen könyvtárt a gimnáziumnak adományozza azon czéllal, hogy azt a közönség is használhassa. Az alap ekkor 7485 frt 50 kr tőkéből állott, mely 164 frt 93 kr kamatot hozott. Az alap azóta fölnövekedett 17494 frtra; 1866. év óta 2—300 frttal gyarapították. Állománya: 2336 m., 4400 db., 486 füz. Értéke 4275 frt 18 kr. Találhatók benne XVI és XVII. századbéli latin munkák. — c) *Az engedélyezett tankönyvek gyűjteménye.* Állománya: 319 db., 385 frt értékben. — d) *Ifjúsági könyvtár.* Alapított 1858. évben. Szemák alapján rendeztetett. Állománya: Tank. 548 db., Olv. 1252 db. Összesen 1800 db. Értéke 1519 frt 92 kr. — e) *A segítő egyesület könyvtára.* Alapított 1887. évben. Állománya: 773 db. 460 frt értékben. — (A kaposvári m. kir. állami főgimnázium értesítője az 1894/5 iskolai évről. Szerk: Danilovics János igazgató. Ebben: A kaposvári m. k. áll. főgimnázium és Somogyvármegye egyesített könyvtárának címjegyzékei az 1889—94 évekről. Összeállította Medgyesi Lajos rend. tanár. — A kaposvári m. kir. állami főgimnázium története 1806—1895. Írták Bécsy Márton és Prilisauer főgimnáziumi tanárok. — Min. jel.)

64. Karczagi ev. ref. algimnázium. (Alapították 1722-ben.) a) *Tanári könyvtár.* Szakm. 550 m., 935 db. — Folyóirat. 65 m., 288 db. — Vegyes 2200 m., és db. — Összesen 2815 m., 3423 db. — a) *Ifjúsági könyvtár.* Tank. 600 db. — Olv. 295 db. — Összesen 895 db. — (A karczagi ev. ref. gimnázium értesítője az 1895/6 tanévről. Szerk. Simon Géza, hely. igazg. Ebben: Székely József, A karczagi ev. ref. gimnázium története 1702—1896. — Min. jel.)

65. Kassai premontrei róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1584-ben.) a) *Jezsuita-könyvtár.* 1674-ben volt a jezsuitáknak nyomdájuk. Mikor 1682-ben Thökölyi Imre kiúzi a jezsuitákat, ezek néhány 1000 frtot érő könyvtárát hagytak hátra. 1735 óta esetről esetre fölirták a könyvtár gyarapodásait. A tagok halála után könyvek a könyvtárra szálltak, 1755-ben B. Andrassy József

10500 frt alapítványt tett, melyből 100 frt a könyvtárra esett. 1769-ben szerződés alapján a könyvtár helyisége a Szapáry-házban lett elhelyezve. 1773-ban két kötet inventariumot találtak. — *b) Házi könyvtár.* — *c) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 3415 m., 5359 db. — Tudományos folyóirat 83 m., 453 db. — Vegyes 86 m., 112 db. — Összesen 3584 m., 6024 db. — (Ért. szerint: 4000 m., 5000 k.) — *d) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 2655 db. — Olv. 1798 db. Összesen 4453 db. — (Ért. szerint: 1500 m., 2000 db.) — (A jászóvári prémontrei kanonokrend kassai főgimnáziumának évi jelentése az 1894/5—95/6 évről, Dr. Stöhr Szilárd igazgatótól. Ebben: Dr. Farkas Róbert, A kassai kath. főgimnázium története. — A nyomdáról I. Magyar Könyvszemle, XI. évf. 234. l. — Min. jel.)

66. Kassai állami főreáliskola. (Alapították 1857-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 1716 m., 2947 db. — Tudományos folyóirat. 87 m., 951 db. — Vegyes 197 m., 212 db. — Összesen 2010 m., 4137 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 2408 db. — (A kassai állami főreáliskolának hazánk ezeréves fennállása alkalmából az iskola történetét magában foglaló értesítője az 1895/6 évről. Közli Gerevich Emil, kir. igazgató. Ebben: A kassai állami főreáliskola története. — Min. jel.)

67. Kecskeméti kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították a XVI. sz. végén.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 12125 m., 15280 db. — Folyóirat. 58 m., 600 db. — Vegyes 1275 m., db. — Összesen 13458 m., 17155 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 173 db. — Olv. 2201 db. — Összesen 2374 db. — (A kegyes tanítórend kecskeméti főgimnáziumának értesítője az 1895/6-iki tanévről, Peyer József igazgatótól. Ebben: Junker László tanár, A kegy. tanítórend kecskeméti főgimnáziumának története. — Min. jel.)

68. Kecskeméti ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1714-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 1310 m., 1518 db. — Tud. folyóirat 11 m., 143 db. — Vegyes: 227 m., 254 db. — Összesen: 1548 m., 1915 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 527 db. — Olv. 1261 db. — Összesen: 1738 db. — (Min. jel.)

69. Kecskeméti állami főreáliskola. (Alapították 1858-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Évi kiadása: 581 frt. Állománya: Ön. szakm.: 1522 m., 4907 db. — Tud. folyóirat: 121 m., 905 db. — Vegyes: 94 m., 487 db. — Összesen: 1737 m., 6299 db. Értéke: 7587 frt 78 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1878. évben. Állománya: 1305 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 18. — Olv.: 1287 db. — Összesen: 1305.) Értéke: 1026 frt 63 kr. — (Min. jel.)

70. Keszthelyi prémontrei rend főgimnáziuma. (Alapították 1772-ben.) *a) Tanári könyvtár.* A premontreiek alapították jövetelükkor. 1850-ben rendezték, ekkor 3000 műből állott. Az 1890-iki rendezéskor 12 szakra osztották fel. Állománya: Ön. szakm.: 3905 m., 5024 k., 987 füz., 5609 db. — Tud. folyóirat: 200 m., 1229 k., 358 füz., 1200 db. — Vegyes: 2 m., 2 k., 208 füz., 208 db. — Összesen: 4107 m., 6255 k., 1553 füz., 7017 db. — (Min. jel. szerint 8465 m., 11374 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* A hetvenes években alakult. Állománya: 651 m., 688 k., 270 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 270 db. — Olv.:

651 db. — Összesen: 921 db. — *c) Segélyegyleti könyvtár.* 270 db. — Két helyiség. — (A keszthelyi kath. főgimnázium értesítője az 1895/6-iki évről, Dr. Burány Gergely igazgatótól. Ebben: Gyórfi Endre, A keszthelyi kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

71. Kézdivásárhely-kantai minorita rend kath. algimnáziuma. (Alapították 1680-ban.) *a) Tanári könyvtár.* A mult században néhány klasszikusból és kéziratból állott. 1884-ben Demény Antal budapesti egyetemi tanár 1200 könyvet adományozott. Állománya: Szakm.: 371 m., 465 db. — Folyóirat: 9 m., 144 db. — Vegyes: 1840 db. (Min. jel. szerint: összesen: 380 m., 2449 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állomány: Tank.: 185 db. — Olv.: 144 db. — Összesen: 329 — (Az erd. róm. kath. Status fenhatósága és a minorita rendiek vezetése alatt álló kézdi-vásárhely-kantai róm. kath. gimnáziumnak 200 éves és a magyar haza ezeréves fennállása alkalmából kiadott értesítője. Hassák Vidor igazgatótanártól. — Min. jel.)

72. Kézmárki ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1533-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1772-ben az iskolai könyvtárt már az ifjuság is használja. Mudrony Pál gondnok a könyvtárt házába fogadja. 1848-ban nagyobb könyvhagyományok gazdagítják. 1850-ben Furmann J. Ede egyházi főfelügyelő 1500 kötetet hagyományoz. 1885 óta a közgyűlés határozata szerint a főlvételi díj $\frac{1}{5}$ -része a könyvtárra fordítatik. 1888-ban hagyaték útján kapja a 15000 kötetből álló Jóny-féle könyvtárt. 1873. és 1889/1890. években rendezések történtek. 1892-ben a könyvtári alap 1246 frt 25 kr. Állománya: Szakm.: 17792 m., 36672 db. — Vegyes: 12500 db. — Összesen: 17792 m., 49172 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1824-ben alakult a magyar önképzőköri társaság, melynek van könyvtára. Négy részből áll: *aa)* Ifj. magyar k. Alapították 1840. előtt. — *bb)* Ifj. német k. — *cc)* Magyar önképző kör könyvtára: 700 köt. — *dd)* Német önképző kör kvtar.: 200 k. Állománya: Olv.: 2799 db. — (Palcsó István, A késmárki ág. hitv. ev. kerületi lyceum története. — Min. jel.)

73. Kis-kun-félegyházai közs. kath. főgimnázium. (Alapították 1809-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1886-ban a városi közgyűlés Say Móricz igazgató sürgetésére évi 100 frtot szavaz könyvtári czélokra. 1894. óta a város gondoskodik róla évi 200 frttal. 6 szakból áll: *α)* Egyházi. Philos.: 55 m., 86 db. — *β)* Latin, görög, német, magyar nyelvészet: 96 m., 217 db. — *γ)* Földr. Tört. Arch. Numism.: 196 m., 353 db. — *δ)* Term. tud., Math. Term. rajz. Orvosi: 65 m., 149 db. — *ε)* Szépirod. folyóirat. 75 m., 263 db. — *η)* Encyclop.: 17 m., 42 db. — Összesen: 477 m., 1104 db. — (Kis-Kun félegyházi városi kath. főgimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Szerk. Holló László igazgató. — Min. jel.)

74. Kis-kun halasi ev. re. főgimnázium. (Alapították 1760-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya 26171 m., 31936 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 953 db. — (Min. jel.)

75. Kis-szebeni kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1740-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 678 m., 1332 db. — Tud. folyóirat: 16 m., és db. — Vegyes: 780 db. — Összesen: 694 m., 2128 db. —

(Értesítő szerint: 433 db., 101 füz.) Értéke: 1081 frt 73 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 55 db. — Oly.: 620 db. — Összesen: 675 db. — (Értesítő szerint: 394 db.) Értéke: 200 frt. — (A kegyes tanító-rendiek vezetése alatt álló kis-szebeni gimnázium értesítője az 1895/6-ik iskolai évről. Szerk. Viszolaicsky István. igazg. — Min. jel.)

76. Kis-ujszállási ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1790-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya Szakm.: 1785 m., 8194 db. — Folyóirat: 75 m., 4635 db. — Vegyes: 24 m., 87 db. — Összesen: 1884 m., 12916 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 141 db. — Oly.: 531 db. — Összesen: 672 db. (Dr. Pruzsinszky Pál, A kisujszállási ev. ref. főgimnázium története. — Min. jel.)

77. Kolozsvári kegyes tanító-rend főgimnáziuma. (Alapították 1776-ban.) *a) A r. k. liceumi könyvtár.* Az 1773-ban visszamaradt jezs. könyvtárból eredt. A jezsuiták távozásával a könyvtár az erd. kath. tanulmányi alap vállaira nehezedett. 1777-ben Gróf Bánffy Dénes egyet. kir. igazgató oda törekszik, hogy a Bécsben levő tekintélyes jezsuita könyvtárt megszerezze, és hogy a gr. Apor által hagyományozott 200 frtot, melynek kamatai 1698—1772. időszakban a könyvtár gyarapítására szolgáltak, a könyvtárnak biztosítsa, kísérlete nem sikerült. 1778-ban Pállya István piarista házfőnök kieszközli Bécsben, hogy a könyvtár nyilvános legyen. Ezóta kezelik a piaristák. 1828-ban I. Ferencz király 5515 sz. a. a tanulmányi alaphól évi 300 frtot juttat. Ugyanazon évi 4546 sz. kir. rendelet szerint a magyarországi és erdélyi nyomdák egy példányt tartoznának neki adni. — *b) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 6247 m., 7816 db. — Vegyes: 1492 m., 2521 db. Összesen: 7739 m., 10337 db. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Áll. Tank.: 780 db., Oly.: 2387 db. Összesen: 3167 db. — (A kolozsvári piarista főgimnázium 1876/7-ik évi értesítője. — Min. jel.)

78. Kolozsvári ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1622-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 18243 m., 25447 db. — Folyóirat: 178 db. — Vegyes: 174 db. — Összesen: 18417 m., 25799 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 410 db. — Oly.: 3216 db. — Összesen: 3626 db. — (Min. jel.)

79. Kolozsvári unitárius főgimnázium. (Alapították 1566-ban.) *a) Főiskolai könyvtár.* Állománya: 530 m., 710 k., 55 füz. Gyarapítják a főiskolai pénztárból és az alapokból. — *b) Van még külön Vegyes, Brassai, Farkas és Augustinovich-könyvtár.* Összes állományuk: Szakm.: 11021 m., 26990 db. — Folyóirat: 773 m., 2378 db. — Vegyes: 2886 m., 2996 db. — Összesen: 32364 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 19925 m., 26810 db. — Folyóirat: 773 m., 2344 db. — Vegyes: 2726 m., 2846 db. — Összesen: 23424 m., 32000 db.) — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 36 db. — Oly.: 2892 db. Összesen: 2928 db. — (A kolozsvári unit. főiskola értesítője. — Min. jel.)

80. Komáromi Szent-Benedekrend algimnáziuma. (Alapították 1649-ben.) *a) Jezsuita könyvtár.* 1764-ben a rezidencia szárnyépületének építésekor a szükséges könyvtári helyiséget is fölépítik. Ekkor 7 szakból állott: 72 munkát tartalmazott. 1774-ben Buzás Nep. János katalogusában van 20 szak, és 2854 m. Ezek egy

részét az exjezsuiták maguknál tartották. 1777-ben Vörös Antal igazgató új összeírást kíván. 1779-ben keresik az elkallódott Hevenessy-féle kéziratokat. 1781-ben az alispán: Kemény fölszólítására és a katonai hatóság közbenjárására végre elkészült az összeírás. Vezeric Dávid benzés igazgató készítette. (Libri selecti in Bibliotheca Comaromiensi.) 1782-ben Kovachich M. az átvevést nem eszközölte. 1784. Balassa Ferencz főigazgató Borányi Mór igazgatótól átvette a könyvtárt. — *b) Tanári könyvtár.* 1778-ban kapott 100 frtot taneszközökre, 14 frt 26 krét könyveket vásárolnak. 1781. évben leltározták. Állománya: Ön. szakm. 3632 m., 6248 db. — Tudományos folyóirat. 44 m., 688 db. — Vegyes 2097 m. db. — Összesen 5773 m., 9033 db. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1560 db. — (A Pannonhalmi Benedekrend komáromi négy osztályu kath. gimnáziumának értesítője az 1893/4 és 94/5 iskolai évről. Ebben: Németh Vilmos, A komáromi kath. gimnázium története a Jézus társaság vezetése alatt. — Min. jel.)

81. Körnöczbányai állami főreáliskola. (Alapították a XV. században.)
a) Tanári könyvtár. 17 szakra van osztva. Állománya: Ön. szakm. 2955 m., 5501 db. — Tudományos folyóirat. 54 m., 551 db. — Vegyes 3191 db. — Összesen 3009 m., 9243 db. (Értesítő szerint 6052 db.) — Értéke 13465 frt 08 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya 2181 db. (Min. jel szerint: Olv. 2200.) — Értéke 2461 frt 22 kr. — (A körnöczbányai m. kir. állami főreáliskola huszonötödik évi értesítője. 1894/5. Szerkeszté Schröder Károly, kir. igazgató. Ebben: Hlatky József és Schröder Károly, a körnöczbányai középiskola története a XVI. századtól a jelen korig. A honfoglalás ezredik évfordulóján. Kiadja a körnöczbányai állami főreáliskola igazgatósága. — Min. jel.)

82. Kőszegi Szent-Benedekrend algimnáziuma. (Alapították 1677-ben.)
a) A jezsuiták könyvtára. A rend távoztával Say jezsuita könyvtáros a könyveket nem akarta átengedni. Balassa gr. 66 könyvet követelt, mire 232 theologiai és 413 katolikus munkát küldtek föl. 1778-ban az ez évi jegyzék szerint: 1329 m. Kőszegen maradt. — *b) Tanári könyvtár.* 1815-ben a kevés mű miatt a benzések elégedetlenek vele. 1856-ban Cseörghő Loránt 768 m., 1166 db. adományozott. 1857-ben Bely Fidél 105 m., 141 db. adományozott. 10 szakból áll: *α)* Vallás. 1756 db., 843 füz. — *β)* Jog és államtud. 352 db., 42 füz. — *γ)* Math. Term. tud. orvos. 519 db., 114 füz. *δ)* Philos.: 237 db., 28 füz. — *ε)* Paed. Didact.: 207 db., 29 füz. — *η)* Világtört.: 430 db., 60 füz. — *θ)* Magy. tört.: 415 db., 119 füz. — *ζ)* Földr.: 334 db., 45 füz. *ι)* Nyelv. és irod.: 1895 db., 88 füz. — *κ)* Vegyes 200 db., 26 füz. — *λ)* Van 699 db., 367 füz. duplum; 1242 db., tankönyv. — Összesen 8286 db., 1634 füz. — (Min. jel szerint: Ön. szakm.: 3259 m., 5566 db. — Tudományos folyóirat. 64 m., 895 db. — Vegyes 2382 m., 7974 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 1920 db. — Olv.: 1149 db. — Összesen 3069 db. — (Értesítő szerint: 673 m., 754 db., 395 füz.) — (A pannohalmi Szent Benedekrend kőszegi gimnáziumának értesítője az 1894/5 iskolai évről. Szerk: Pacher Donát igazgató. Ebben: A kőszegi gimnázium története. 1677—1895. — Min. jel.)

83. Kún-szent-miklósi ev. ref. algimnázium. (Alapították 1734-ben.)
a) Gimnáziumi könyvtár. 1764-ben 76 kötetből állt. 1817-ben A konzisztorium

fölülvizsgálta; volt 62 kt. 1819-ben gyarapodott 58 művel. 1830-ban Szeniczai Szalay István dabasi birtokos 829 kötetet adományozott. 1851-ben új leltár készült, mely szerint a könyvtár 1376 kötetből állott. Állománya: 4000 kt. 500 füz. — *b) Tanári könyvtár.* Alapították 1886-ban 8 szakból áll: *α)* Magy. ny.: 62 m., 121 db. — *β)* Tört. Föld.: 60 m., 100 db. — *γ)* Class. phil.: 48 m., 59 db. — *δ)* Menny.: 28 m., 34 db. — *ε)* Term. tud.: 27 m., 28 db. *η)* Ném. ny.: 9 m., 12 db. — *θ)* Vegyes 25 m., 32 db. — *ζ)* Foly.: 15 m., 203 db. — Összesen 274 m., 589 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 289 m., 513 db. — Foly.: 26 m., 395 db. — Vegyes 260 m., 330 db. — Összesen 575 m., 1238 db.) — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 100 db. — Olv. 556. db. Összesen 656 db. — (Min. jel.)

84. Lévai kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1815-ben.) *a) Házi könyvtár.* 1817-ben Ugróczy rendezte. Volt 2074 kötet. Nagyobb adományozások voltak: 1820. 25. 26. 29. 31. 59. és 1892. években. Áll 7822 kötetből, 1255 füz. 45 évf. hirlap. Vannak kéziratai is. — *b) Tanári könyvtár.* Alapították 1852. 17 szakból áll. *α)* Hittud.: 82 m., 112 db. — *β)* Bölcs.: 26 m., 37 db. — *γ)* Paed. 24 m., 41 db. — *δ)* Magy. ny. 156 m., 331 db. — *ε)* Lat. ny. 134 m., 197 db. — *η)* Gör. ny.: 28 m., 56 db. — *θ)* Ném. ny.: 45 m., 69 db. — *ζ)* Tört.: 173 m., 390 db. — *ι)* Föld.: 50 m., 64 db. — *κ)* Term. rajz. 93 m., 153 db. — *λ)* Term. tan.: 27 m., 35 db. — *μ)* Menny.: 41 m., 59 db. — *ν)* Rajz: 9 m. és db. — *ο)* Szótár. Lex. 46 m., 167 db. — *π)* Vegyes 25 m., 38 db. — *ρ)* Folyóirat: 29 m., 238 db. — *δ)* Kép: 31 db. — Összesen 988 m., 2027 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 993 m., 1800 db. — Tudományos folyóirat. 30 m., 249 db. — Vegyes 80 m., 43 db. — Összesen 1103 m., 1892 db.) Értéke: 3790 frt 75 kr. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 291 db. — Olv. 1487 db. — Összesen 1778 db. (Ért.: szerint: 1191 m., 1517 db.) Értéke: 1788 frt 11 kr. — (A lévai kegyesrendi főgimnázium értesítője az 1895/6. tanévre. Dr. Tóth György igazgatótól. Ebben: Dr. Tóth Gy., A lévai kegyes tanítórendi gimnázium története. — Min. jel.)

85. Losonci állami főgimnázium. (Alapították 1590-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapját képezi az ev. ref. gimnáziumtól átvett 5415 kötet. A könyvtár 1849. évben sokat szenvedett tüzvész által. 1877-ben nagyobb rendezés volt. Az állam vezetése alatt 8094 kötettel szaporodott. 1894-ben 13509 kötet és füzetből állott 10053 frt 15 kr. értékben. Évenként 500 frtot fordítanak rá. Fölosztása szakszerű. Van 11 szakasza. Még pedig: *α)* Hittudomány. *β)* Bölcsész. *γ)* Folyóiratok. *σ)* Nyelvészet. *ε)* Szépirodalom. *η)* Ó nyelvészet *θ)* Történet. *ι)* Földrajz. *κ)* Mennyiségtan. *λ)* Természettudományok. *μ)* Értesítők. Állománya: Szakm.: 6405 m., 9570 db.; — Folyóirat: 198 m., 969 db. — Vegy.: 2778 db. — Összesen 6603 m., 13317 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1875/6 évben. Állománya: 2615 db. 3559 frt 08 kr értékben. (Min. jel. szerint: Tank.: 876 db.; — Olv.: 2921 db. — Összesen 3797 db.) Rendezte Latkóczy Mihály. — (A losonci magy. kir. állami főgimnázium értesítője 1894/5. Közli: Gresits Miksa igazgató. Ebben: A losonci gimnázium vázlatos története. — Min. jel.)

86. Lőcsei kir. kath. főgimnázium. (Alapították a XV. században.) *a) Tanári*

könyvtár. Állománya: Ön. szakm.: 1693 m., 5660 db. — Tudományos folyóirat.: 124 m., 518 db. — Vegyes 120 m., 837 db. — Összesen 1937 m., 7015 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 198 db. — Oliv.: 2894 db. — Összesen 3092 db. — (Min. jel.)

87. Lőcsei állami főreáliskola. (Alapították a XVI. században.) *a) Tanári könyvtár.* 1887/8-ban rendezték. Szakfelosztása a következő: *α)* Magy. ny. irod.: 622 db., 379 füz. — *β)* Ném. ny. irod. 241 db., 29 füz. — *γ)* Francia ny. irod. — *δ)* Bölc. Paed.: 201 db., 16 füz. — *ε)* Földr.: 206 db., 60 füz. *η)* Tört.: 865 db., 205 füz. — *θ)* Menny.: 98 db., 69 füz. — *ζ)* Term. rajz: 234 db., 32 füz. — *ι)* Term. tan: 92 db., 23 füz. — *κ)* Vegyt.: 132 db., 21 füz. — *λ)* Ábrázoló mért.: 127 db., 24 füz. — *μ)* Szabadkézi rajz: 14 db., 175 füz. — *ν)* Szótár: 75 db., 91 füz. — *ο)* Folyóirat: 476 db., 487 füz. — *π)* Vegyes: 393 db., 246 füz. — *ρ)* Görög, latin, szláv ny.: 95 db., 8 füz. *σ)* Torna: 12 db. — *τ)* Angol ny.: 7 db. — Állománya: Ön. szakm.: 1757 m., 5190 db. — Tudományos folyóirat. 62 m., 928 db. — Vegyes 80 m., 611 db. — Összesen 1899 m., 6725 db. — *b) Roth Samu-féle könyvtár.* Roth Samu tanár hagyatéka. Állománya: 238 db., 500 füz. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1887/8. évben. Állománya: Tank.: 1142. — Oliv.: 1192. — Összesen 2334 m. — (A lőcsei egykori ág. ev. gimnázium és a jelenlegi m. kir. állami főreáliskola története. Szerkesztette és részben írta Dr. Demkó Kálmán állami főreáliskolai igazgató. Ebben: A lőcsei evangelicus gimnázium története. Írta Kupetz Lykurg. Az ev. gimn. volt utolsó rektora és az állami főreáliskola története. Írták Kupetz Lykurg, Dr. Roth Samu, Dr. Demkó Kálmán. — Min. jel.)

88. Lugosi állami főgimnázium. (Alapították 1823-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm., 651 m., 742 db.; Folyóirat. 31 m., 163 db.; Vegy.: 1324 m., 4269 db. — Összesen 2125 m., 5554 db., 4375 frt 64 kr. értékben. (Min. jel. 2006 m., 5174 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Két részből áll: *α)* alsó könyvtár. 258 m., 278 db., 237 frt 24 kr. — *β)* felső könyvtár. 379 m., 481 db., 623 frt 18 kr értékben. Összesen 637 db. olvasmány. — (A lugosi m. kir. állami főgimnázium értesítője az 1894/5 iskolai évről. Közzéteszi Putnoky Miklós igazgató. Ebben: Bellegi Károlytól. A lugosi állami főgimnázium története. Min. — jel.)

89. Magyar-óvári kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1739-ben.) *a) Házi könyvtár.* 1739-ben alapja egy láda könyv. 1820 óta tetemesen szaporodott. Legnagyobb jótévedője Szalé János volt, ki 10,000 frt alapítványt tett, melynek 5% kamatainak fele a kápolnáé, fele a szertáraké. Így évenként 105 frt a könyvtáré. Van igen sok régi könyve. 16 szakból áll: *α)* Hittud.: XVI. század: 15 m., XVII. sz.: 44 m., XVIII. sz.: 371 m. — *β)* Bölc. Paed. Encycl.: XVI. sz. 4 m., XVII. sz. 6 m., XVIII. sz. 142. — *γ)* Magy. ny.: XVIII. sz. 30 m. — *δ)* Ném. ny.: XVII. sz. 30 m. — *ε)* Class phil.: XVI sz. 14 m., XVII. sz. 37 m., XVIII. sz. 127 m. — *η)* Tört.: XVI. sz. 1 (Valerii Max. op. cum. interpr. Oliv. Assignaneus. Ven. 1487.) XVI. sz. 5 m., XVII. sz. 22 m., XVIII. sz. 48 m. — *θ)* Földr.: XVI. sz. 3 m., XVII. sz. 4 m., XVIII. sz. 41 m. — *ζ)* Term. rajz: XVI. sz. 3 m., XVII. sz. 1 m., XVIII. sz. 15 m., — *ι)* Term. tan.: XVII. sz. 2 m., XVIII. sz. 26 m. — *κ)* Chemia:

XVIII. sz. 1 m. — λ) Menny. Rajz.: XVII. sz. 6 m., XVIII. sz. 41 m. — μ) Szónokok: XV. sz. 1 m. (Silvii Aen. Ep. et Conc. 1481.) XVI. sz. 8 m., XVII. sz. 12 m., XVIII. sz. 100. — ν) Jog. Pol.: XVI. sz. 6 m., XVII. sz. 12 m., XVIII. sz. 105 m. — ο) Orvostan: XVI. sz. 1 m., XVII. sz. 1 m., XVIII. sz. 6 m. — π) Folyóiratok: XVIII. sz. 4 m. — ρ) Más nyelvek: XVII. sz. 5 m., XVIII. sz. 13 m. — σ) Vegyes: XVI. sz. 5 m., XVII. sz. 12 m., XVIII. sz. 101 m. — Összesen: 3985 m., 6130 köt., 6725 db. — Értéke 10,000 frt. — A közlött katalogusban az egyes művek sokszor ismétlődnek más szakokban. Néhol a cím nem teljes, az évszám hiányzik. — b) *Tanári könyvtár.* A 70-es években alapították. 14 szakból áll. Állománya: Ön. szakm.: 2271 m., 1332 db. — Tud. folyóirat: 80 m., 523 db. — Vegyes: 915 m., 2955 db. — Összesen: 3266 m., 4810 db. — (Ért. szerint: 1513 m. 2895 köt., 3090 db., 2160 füz.) — Értéke: 4500 frt. — c) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 2331 db., Olv.: 1167 db. — Összesen: 3498 db. — (Ért. szerint: 663 m., 807 köt., 984 db.) — Értéke: 850 frt. — (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló magyar-óvári gimnázium értesítője. 1894/5. Rappenberger Vilmos igazgatótól Ebben: A gimnázium könyv- és szertárainak leltára. — Min. jel.)

90. Makói állami főgimnázium. (Alapították 1852-ben.) a) *Tanári könyvtár.* A gimnáziummá alakított polgári iskolából átvett 219 db. művet, mely most 352 dbbá nötte ki magát. Kiadása évente 150 frt. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Ugyanonnan átvett 429 db. munkát, jelenleg 501 db. van. Rendelkezik egy gimnázialis könyvtári alappal. — (A makói m. kir. áll. főgimnázium 1895/6-ik évi I. értesítője. Közli Dr. Tóth Sándor igazgató. — Min. jel.)

91. Máramaros-szigeti kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1730-ban.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 651 m., 1525 db. — Tud. folyóirat: 53 m., 1386 db. — Vegyes: 94 m., 333 db. — Összesen: 798 m., 2244 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 910 db. — (A m.-szigeti kegyes tanítórendi gimnázium értesítője az 1893/4-ik tanév végén, Malonyay István igazgatótól. Ebben: A m.-szigeti kegyesrendi gimnázium vázlatos története. — Min. jel.)

92. Máramaros-szigeti ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1542-ben.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Folyóirat: 270 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 80 db. — Olv.: 800 db. — Összesen: 880 db. — (Min. jel.)

93. Maros-vásárhelyi róm. kath. algimnázium. (Alapították 1702-ben.) a) *Tanári könyvtár.* 1851-ben a transpositó levéltárban 211 könyv is volt. Az ötvenes években Zetelaki Miklósi Sándor nagyobb adományt tett. 1870-ben Paal Gyula tanár alaposan rendezte a könyvtárt. Állománya: Ön. szakm.: 763 m., 1310 db. — Tud. folyóirat: 19 m., 286 db. — Összesen: 782 m., 1596 db. (Értesítő szerint: 957 m.) Értéke: 3755 frt. Évi kiadás több 300 frtnál. (1883—95-ig 2593 frt.) — b) *Ifjúsági könyvtár.* Alapította Paal Gyula. Állománya: Tank.: 50 db. — Olv.: 911 db. — Összesen: 961 db. Értéke: 3321 frt. Évi kiadás az ifjúság száma szerint növekedik, mivel ez 1 firtal járul hozzá személynként. (1883-tól 95-ig ez 1333 frtolt tett ki.) — (A marosvásárhelyi

róm. kath. gimnázium értesítője az 1794/5-ik iskolai évről. Szerk. Karácsony Márton igazg. Ebben: A marosvásárhelyi r. k. gimnázium és nevelő-ház története. — Min. jel.)

94. Marosvásárhelyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1718-ban.) *a) Nagy könyvtár.* A kollegiumnak volt nyomdája. 1630-ból megvannak a könyvnyomdásznak szóló 6 pontból álló törvények. A könyvtár alapját a partikulának 50 könyve képezi, melyek a XVII. sz.-ból a XVIII. századba átjöttek, alapját képezi továbbá a s.-patak-gyulafejevári kollegium 120 könyve, melyeket Csulai György (1650—60.) Sárospatakról Gyula-Fejérvárra, innen Vásárhelyre hozott. Ezen korbéli nevezetesebb adakozók: Buzinkai Mihály, Pósa-házi János, Kaposi Sámuel. — A mult században leginkább Nagy-Szebenből, Kolozsvárról és Nagy-Enyedről szereztek könyveket. Az akkor főnnálló magyar nyelv-mivelő társaság, működése kezdetén sokat vásárolt. A külföldről is vásároltak műveket. A század végén a könyvtári alapítványok összege 7391 frt volt. Nevezetesebb adományozók: 1772-ben Nagyenyedi báró Szilágyi Sámuel és Borosjenői gróf Székely Ádám 1777-ben Wittenbach marburgi egyetemi tanár. 1788-ban gróf Rédei Zsuzsána. 1790-ben Bacs István, 1800-ban Dr. Mátyus István. 1829-ben Dr. Sz. Szotyori János. 1854-ben Dósa Elek. 1856-ban Bolyai Farkas. A könyvtári alap 1811-ben 2922 frt. 1848-ban 2000 frt. Czímtározás volt 1832., 1858., 1872. években 1836-iki előjárósági határozat alapján a könyvtár főfelügyelője a filologiai tanára. A könyvtárost az esküdtek köréből a generalis sedria 2 évre választja. Van kis okmány gyűjteménye. Évi átalánya 500 frt. Állománya: Szakm.: 18914 m., 23560 db. — Folyóirat: 101 m., 245 db. — Vegyes: 1579 db. — Összesen: 19015 m., 25384 db. — (Értesítő szerint: 16124 m., 20247 k., 5917 füz.) Értéke 40656 ft. A berendezés értéke: 500 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1205 m., 1972 db. — (Min. jel. szerint: Tank: 759 m., 1181 db.) Értéke: 1972 frt; a berendezés értéke: 70 frt. — (A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium értesítője az 1894/5-ik iskolai évről. Irta Horváth József igazg. — Koncz József, A m.-vásárh. helv. hitv. főtanodai könyvtár ism. Magyar Könyvszemle, 1879. — Min. jel.)

95. Medgyesi ág. ev. főgimnázium. (Alapították a XVI. században.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 5015 m., 10222 db. — Folyóirat: 182 m., 852 db. — Vegyes: 9048 m., 7048 db. — Összesen: 14245 m., 18122 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 91 db. — Olv.: 1267 db. — Összesen: 1358 db. — (Min. jel.)

96. Mezőturi ev. ref. főgimnázium. (Alapították a XIX. sz.-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Szakm.: 1378 m., 2357 db. — Folyóirat: 33 m., 396 db. — Vegyes: 1200 m., db. — Összesen: 2611 m., 3953 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 176 db. — Olv.: 410 db. — Összesen: 586 db. — (Min. jel.)

97. Miskolczi kir. kath. algimnázium. (Alapították 1724-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1886-ig a szertárakkal együtt kezelték. Ekkor a szomszédos Debreczeny házba helyezték át. 1891-ben ezen helyiségét megnagyobbították. Állománya: Ön. szakm.: 817 m., 3013 db. — Tud. folyóirat: 43 m., 203 db. — Vegyes: 108 m., 629 db. — Összesen: 968 m., 3845 db. — *b) Ifjúsági*

könyvtár. Állománya: Tank.: 784 db. — Olv.: 714 db. — Összesen: 1498 db. — (A miskolczi kir. kath. gimnázium története az 1896-iki milleniumi évre, Bajay Amandtól. — Min. jel.)

98. Miskolczi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1648-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 7314 m., 13109 db. — Folyóirat: 116 m., és db. — Vegyes: 237 m., és db. — Összesen: 7667 m., 13462 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1736 db. — (Min. jel.)

99. Munkácsi állami főgimnázium. (Alapították 1765-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 13 szakaszból áll, egymint: *α)* Történet. Földrajz: 409 m., 850 db. — *β)* Magyar nyelv és irodalom: 303 m., 475 db. — *γ)* Német nyelv és irodalom: 114 m., 228 db. — *δ)* Classica philologia: *aa)* Latin ny.: 134 m., 225 db. *bb)* Görög ny.: 50 m., 61 db., 1 füz. — *ε)* Vegyes nyelvek: 28 m., 34 db. — *η)* Jog- és államtudomány: 169 m., 342 db., 11 füz. — *θ)* Hittudomány: 62 m., 274 db., 6 füz. — *ζ)* Természet-tudományok: *aa)* Vegyes: 62 m., 88 db., 1 füz. — *bb)* Temészettan: 30 m., 33 db. — *cc)* Természetrajz: 48 m., 62 db., 3 füz. — *dd)* Geologia. Vegytan: 95 m., 73 db., 7 füz. — *ee)* Csillagászat. Meteorologia: 11 m., 12 db. — *ι)* Matematika. Geometria: 39 m., 43 db. — *κ)* Bölcsészlet. Szépészet: 62 m., 79 db. — *λ)* Paedagógia: 124 m., 157 db., 3 füz. — *μ)* Encyclopaedia: 41 m., 113 db. — *ν)* Vegyes: 169 m., 246 db., 52 füz. — Összesen szakm.: 1754 m., 3009 db. — Folyóirat: 54 m., 70 db. — Vegy.: 2300 db. Azaz: 1808 m., 6009 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Olv.: 1045 db. — (A munkácsi magyar királyi állami főgimnázium története és az 1895/6-iki tanévi Értesítője. A magyar haza ezer éves fennállásának emlékére közli Fankovich Sándor gazgató. — Min. jel.)

100. Nagybányai állami főgimnázium. (Alapították 1545-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Könyvtárainak története megjelent e folyóiratnak 1896. évi folyamában. Jelen állománya szakok szerint: *α)* Vallás: 74 m. — *β)* Magy. ny.: 155 m. — *γ)* Ném. ny.: 27 m. — *δ)* Lat. ny.: 152 m. — *ε)* Gör. ny.: 63 m. — *η)* Tört.: 218 m. — *θ)* Földr.: 47. — *ζ)* Term. r.: 61 m. — *ι)* Term. tan: 36 m. — *κ)* Menny.: 36 m. — *λ)* Bölcs.: 78 m. — *μ)* Vegyes: 54 m. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 835 m., 1472 db. — Folyóirat: 25 m., 198 db. — Vegy.: 40 m., 124 db. — Összesen: 900 m., 1794 db.) Rendezték Dergáts Sándor és Szemik János. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították az ötvenes években. Jelenleg a Szemák-féle katalógus szerint csoportosul. Állománya: Tank. 270 db. — Olv.: 1173 db. — Összesen: 1443 db. — (Morvay Győző, A középkoraink története Nagybányán. — Morvay Győző, Két nagybányai régi könyvtár. Magyar Könyvszemle, 1896. évf. I. l. — Min. jel.)